

Aktuální otázky Civilní ochrany ve Zlínském kraji

Bc. Stanislava Hillerová

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Stanislava Hillerová**
Osobní číslo: **A11345**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Aktuální otázky Civilní ochrany ve Zlínském kraji**

Téma anglicky: **Current Civil Protection Issues in the Zlin Region**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujete rešerši literatury, která se vztahuje k aktuálním otázkám Civilní ochrany.
2. V rámci východiskové hypotézy vymezte fenomenologické a etiologické otázky spojené s Civilní ochranou obyvatel, včetně souvisejících právních aspektů a historických souvislostí.
3. Analyzujte současnou situaci v oblasti krytů (počet, dislokace, kapacita, vybavení, možnosti okamžitého využití, technické parametry).
4. Analyzujte koncepci ochrany obyvatel České republiky, včetně role příslušných státních institucí (bezpečnostní politika státu). Specifikujte názorovou hladinu dospělé populace k aktuálním otázkám Civilní ochrany.
5. V rámci tvůrčí části diplomové práce provedte výzkum ke zvolené problematice, výstupy výzkumu a analytické části statisticky vyhodnoťte a zpracujte do grafů a tabulek (včetně sociálních a ekonomických dopadů).
6. Tvůrčí část diplomové práce zaměřte na syntézu – vycházejte ze specifikace analytických závěrů a výstupů; prezentujte vlastní pohled na danou problematiku, pokuste se navrhnout a doporučit vlastní opatření.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. **Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, 2008, Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, ISBN: 978-80-86640-91-4.**
2. **Kovařík, J., Smetana, M. Základy civilní ochrany, 2006, Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Ostrava, ISBN: 808663485X.**
3. **KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Jiří POKORNÝ a Danuše KRATOCHVÍLOVÁ. Ochrana obyvatelstva: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005, 140 s. ISBN 80-866-3470-1.**
4. **Kratochvílová, D. Ochrana obyvatelstva, 2008, SPBI, 2008, ISBN 978-80-7385-034-0.**
5. **Pacinda, Š., Pivovarník, J., Kolektivní ochrana obyvatelstva, 2010, Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, ISBN: 978-80-86640-67-9.**
6. **Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (Ů 2, písm. b) zák. č. 239/2000 Sb.**

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

7. února 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

27. května 2014

Ve Zlíně dne 7. února 2014

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Jozef Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo - diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

25. 5. 2014

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá aktuálními otázkami civilní ochrany ve Zlínském kraji a také možnostmi a pravidly využití úkrytů v krizových situacích. V první části se věnuje evakuaci obyvatelstva a způsobům varování v mimořádných událostech a krizových situacích. Druhá část se zabývá právními aspekty a historií ochrany obyvatelstva. Třetí část se zabývá aktuálním stavem úkrytů civilní ochrany. Čtvrtá část práce je zaměřena na koncepci ochrany obyvatelstva v České republice.

V praktické části analyzuji dotazníky o zmíněné problematice.

Klíčová slova: mimořádná událost, krizová situace, civilní ochrana, úkryt, legislativa

ABSTRACT

This thesis is about actual questions of civil protection in Zlin region and about possibilities and rules of using the shelters in critical situations. In the first part I am talking about evacuation of the residents and about ways of warning in uncommon situations. The second part is about aspects of law and history of civil protection. In the third part I am talking about the current status of the shelters. The fourth part is focused on the conception of protection of the citizens of the Czech Republic.

In the practical part I analyze the questionnaire on the issue

Keywords: uncommon situation, critical situation, civil protection, shelter, legislature

Touto cestou bych chtěla poděkovat Oddělení krizového řízení a obrany Magistrátu města Zlína, taky hlavnímu koordinátorovi Oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení Hasičského záchranného sboru Zlínského kraje Ing. Pavlu Řezníčkovi za vstřícnost, ochotu, poskytnutí literatury k danému tématu, odborných rad a hlavně povolení k návštěvě úkrytů civilní ochrany. Vedoucímu práce PhDr. Mgr. Stanislavu Zelinkovi a celé mé rodině i přáteli chci poděkovat za pomoc, podporu a trpělivost.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VYMEZENÍ FENOMENOLOGICKÉ A ETIOLOGICKÉ OTÁZKY SPOJENÉ S CIVILNÍ OCHRANOU OBYVATELSTVA.....	11
1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ V SOUVISLOSTI S OCHRANOU OBYVATELSTVA.....	11
1.1.1 Varování obyvatelstva.....	11
1.1.2 Vyrozumění.....	13
1.1.3 Evakuace.....	14
1.1.4 Ukrytí.....	17
1.1.5 Dekontaminace.....	19
1.1.6 Psychologická a náboženská služba.....	19
1.1.7 Mimořádná událost.....	20
1.2 CIVILNÍ OCHRANA, OCHRANA OBYVATELSTVA.....	22
1.2.1 Civilní ochrana a zařízení civilní ochrany.....	22
1.2.2 Integrovaný záchranný systém.....	24
1.2.3 Ochrana obyvatelstva.....	28
2 PRÁVNÍ ASPEKTY A HISTORICKÉ SOUVISLOSTI.....	33
2.1 PRÁVNÍ NORMY CIVILNÍ OCHRANY ČESKÉ REPUBLIKY.....	33
2.1.1 Odpovědnost za oblasti ochrany obyvatelstva.....	38
2.1.2 Mezinárodní právní normy.....	42
2.1.3 Bezpečnostní politika státu.....	43
2.1.4 NATO.....	45
2.1.5 OSN.....	46
2.1.6 EU.....	46
2.2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI, PRÁVNÍ VÝCHODISKA CIVILNÍ OCHRANY.....	47
2.2.1 Od svého vzniku v roce 1935 do roku 1945.....	47
2.2.2 Poválečné období 1945 – 1951.....	48
2.2.3 Rozmezí let 1951 – 1957.....	50
2.2.4 Rozmezí let 1958 – 1978.....	52
2.2.5 Rozmezí let 1979 – 1989.....	54
2.2.6 Rozmezí let 1989 – 2000.....	55
3 SOUČASNÝ STAV V OBLASTI UKRYTÍ OBYVATELSTVA ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	56
3.1 STÁLÉ ÚKRYTY.....	57
3.2 IMPROVIZOVANÉ ÚKRYTY.....	58
4 KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY.....	60
4.1 KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA DO ROKU 2013 S VÝHLEDEM DO ROKU 2020.....	60
4.2 REALIZACE ZÁSAD KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	62
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	64
5 ANALÝZA STÁLÝCH ÚKRYTŮ CIVILNÍ OCHRANY VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	65

5.1	STÁLÉ ÚKRYTY CIVILNÍ OCHRANY NA ÚZEMÍ MĚSTA ZLÍN	66
5.1.1	Dotazník ohledně úkrytů civilní ochrany	70
6	ANALÝZA KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA VE ZLÍNSKÉM KRAJI	76
7	NÁZOROVÁ HLADINA DOSPĚLÉ POPULACE K AKTUÁLNÍM OTÁZKÁM CIVILNÍ OCHRANY	83
7.1.1	Sociální a ekonomický dopad.	93
8	NÁVRH VLASTNÍHO ŘEŠENÍ A DOPORUČENÍ	94
	ZÁVĚR	95
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	97
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	99
	SEZNAM TABULEK.....	100
	SEZNAM PŘÍLOH.....	101

ÚVOD

Na základě provedené rešerše odborné literatury a dostupných zdrojů týkajících se aktuálních otázek civilní ochrany v České republice jsem zjistila, že v současné době je obyvatelstvo vystaveno celé řadě nebezpečí. V rámci Civilní ochrany a ochrany obyvatelstva je nutné držet se platných právních předpisů, kde je předpoklad, že jejich dodržováním lze omezit lidské chyby či selhání v krizových situacích. Člověk vystavený stresu z krizové situace musí být schopen provádět vhodná rozhodnutí k záchraně životů a ochraně zdraví, tento úkol mu mohou značně usnadnit stanovené postupy pro řešení či předem připravené plány.

Až samotná krizová situace prověří účinnost postupů stanovených zákonem. Každá taková zkušenost by měla zcela jistě sloužit pro nápravu omylů či nepřesností v právní úpravě.

Každý rozumný člověk, který se zamyslí nad jakoukoliv mimořádnou událostí (například záplavy, zvláštní povodně, požáry, vichřice, sesuvy půdy, sněhové laviny, zemětřesení, havárie v chemických provozech a skladech s únikem nebezpečných látek do životního prostředí, havárie při přepravě nebezpečných látek atd.) si uvědomí, co všechno taková nečekaná událost může způsobit. Česká republika je známá bleskovými povodněmi, které nahánějí hrůzu i okolním státům. Důsledkem takovýchto událostí umírají lidé, zvířata a v neposlední řadě dochází také ke značným ztrátám na majetku.

Nesmíme opomenout stupňující se nebezpečí hrozícího terorismu, ale i nebezpečí plynoucí z používání moderních technologií a jejich negativních důsledků. Vše je důsledkem současné globalizace, která obecné ohrožení společnosti zvyšuje.

V hlavní budově Městské policie, čas od času zasedá krizové řízení Statutárního města Zlín. Většinou se jedná o cvičení – simulaci, ale zejména také když nastanou mimořádné události nebo krizové situace. Při jejichž vzniku dochází k ohrožení života a zdraví lidí, škodě na majetku a devastaci vyprodukovaných hodnot i životního prostředí.

Rozhodla jsem se zaměřit nejen na aktuální otázky civilní ochrany, ale i na zjištění množství a stavu dnešních úkrytů civilní ochrany, na zjištění, jaké jsou možnosti a pravidla jejich využití v mimořádných událostech a krizových situacích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ FENOMENOLOGICKÉ A ETIOLOGICKÉ OTÁZKY SPOJENÉ S CIVILNÍ OCHRANOU OBYVATELSTVA

1.1 Vymezení základních pojmů v souvislosti s ochranou obyvatelstva

1.1.1 Varování obyvatelstva.

Lze je definovat jako komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události nebo krizové situaci obyvatelstva. Varovná informace může mít charakter akustický, verbální nebo optický.

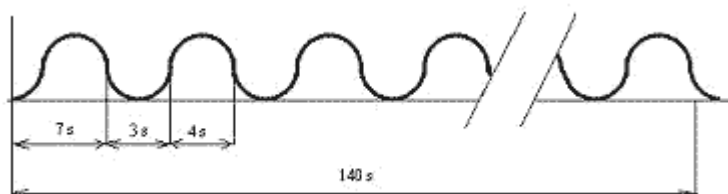
Včasné a správné provedení varování a taky prvotní tíšňová informovanost jsou jedny ze základních podmínek úspěšné realizace opatření na ochranu obyvatelstva a zahájení komunikace orgánů krizového řízení s ohroženým obyvatelstvem. Organizační opatření, týkající se varování obyvatelstva, jsou stanovena v „Plánu varování“, který je součástí havarijního plánu kraje jako plán konkrétní činnosti. [5]

Varování obyvatelstva zabezpečuje hasičský záchranný sbor příslušného kraje, orgány obce zajišťují připravenost obce na mimořádnou událost a podílejí se na ochraně obyvatelstva. Na základě zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, § 10 a 15, je obecní úřad zodpovědný za zajištění varování všech obyvatel na území dané obce a vyhláškou Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Konkrétní opatření v této oblasti jsou v souladu s vyhláškou Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS. [12]

Varovná informace akustická Varovné informace mají často formu předem stanoveného signálu, po jehož přijetí jsou realizovány smluvené činnosti a ochranná opatření. Základním prostředkem pro vyhlásování varovného signálu je síť koncových prvků, které jsou začleněny do jednotného systému varování a vyrozumění, (dále jen JSVV). V České republice je v tomto systému zahrnuto 5800 sirén a místních rozhlasů. Z tohoto počtu koncových prvků varování je možno 5500 dálkově ovládat prostřednictvím Systému selektivního rádiového návěstí (SSRN). V případě poruchy koncového prvku začleněného do JSVV je starosta povinen zabezpečit náhradní způsob varování. [4]

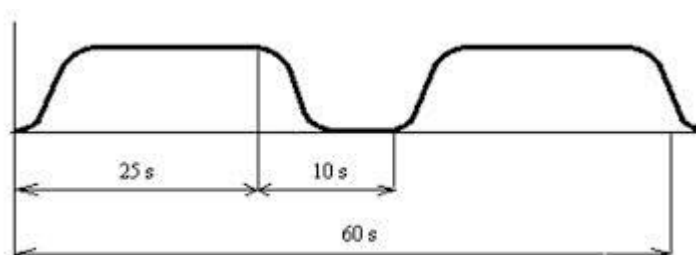
V České republice se pro aktivaci koncových prvků varování používají celkem tři druhy signálů:

- a) **všeobecná výstraha:** je jediným platným signálem pro varování obyvatelstva, při kterém se používá rotačních sirén. Charakteristický je pro ni kolísavý tón po dobu 140 sekund, kdy je motor rotační sirény opakovaně na dobu 4 sekund zapínán a na dobu 3 sekund vypínán. Elektronická siréna a místní rozhlas vytváří signál kombinací tónu 180 Hz a 400 Hz elektronickým generováním nebo reprodukcí zvukového souboru. Varovný signál je po skončení doplněn verbální informací, která upřesňuje, o jaké ohrožení se jedná. Může být opakován až třikrát po sobě, v intervalech asi tři minut. [4]

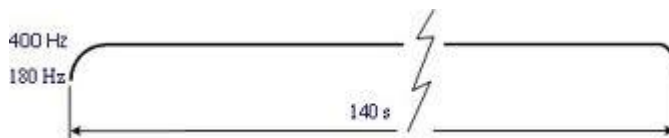
Obr. 1 – Všeobecná výstraha (zdroj [4]).

- b) **požární poplach:** jde o místní signál pro svolání jednotek sboru dobrovolných hasičů, který má melodický přerušovaný tón po dobu 60 sekund. Motor rotační sirény je při něm zapnut po dobu 25 sekund a pak 10 sekund vypnut, poté se vše zopakuje. Při použití elektronické sirény tato střídá signál tónu z 200 Hz na 400 Hz, nebo napodobením hlasu trubky troubící tón HÓ-ŘÍ, HÓ-ŘÍ také po dobu jedné minuty. Vše může být také doplněno verbální informací. [4]

Obr. 2 – Požární poplach (zdroj [4]).

- c) **zkušební tón:** je určen k přezkoušení JSVV v souladu s vyhláškou MV č. 380/2002 Sb. § 11, ve které je stanoveno, že přezkušování se zpravidla provádí každou první středu v měsíci v poledne, ve 12 hodin. Jde o trvalý nepřerušovaný tón po dobu 140 sekund, který je po skončení doplněn verbální informací. [4]

Obr. 3 – Zkušební tón (zdroj [4]).

Varovná informace verbální Po provedení varovného signálu je neprodleně realizováno verbální tísňové informování obyvatelstva, a to prostřednictvím rozhlasu, televize, mobilních rozhlasovacích prostředků (megafony, rozhlasové vozy). Například i Městská policie ve Zlíně při různých mimořádných událostech jezdí do postižených oblastí a za použití verbálních prostředků varuje obyvatelstvo prostřednictvím výstražného opticko-akustického zařízení.

Varovná informace optická Do skupiny varovné informace optické patří výstražné majáky a optické výstražné systémy. Používají ji hlavně pohotovostní, záchranná, hasičská a policejní vozidla. Mohou být použita také formou speciální nastavby pro komunální služby. [26]

1.1.2 Vyrozumění

Lze je definovat jako komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání informací o hrozící či již vzniklé mimořádné události nebo krizové situaci orgánům krizového řízení, orgánům státní správy a samosprávy, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám dle havarijních nebo krizových plánů. [5]

Zákonná zodpovědnost za zabezpečení vyrozumění základních i ostatních složek Integrovaného záchranného systému (IZS) a vyrozumění státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků mají v souladu se zákonem č. 239/2000 Sb., § 5. operační a informační střediska HZS kraje a operační a informační středisko generálního ředitelství HZS. [12]

Organizační řešení systému vyrozumění orgánů a organizací je především závislé na počtech zařazených subjektů do plánu vyrozumění konkrétního havarijního plánu. Mezi možná řešení patří:

- vyrozumění všech zařazených orgánů a organizací z jednoho vyrozumívajícího centra
- vyrozumění cestou více stálých dispečinků některé ze složek IZS
- vyrozumění cestou podnikových dispečinků právnických osob
- vyrozumění cestou sdruženého dispečerského pracoviště, kde je na jednom pracovišti sdruženo více profesních dispečinků složek IZS.

Výsledný systém je závislý na konkrétních podmínkách daného území a může být kombinací výše uvedených řešení. [4]

1.1.3 Evakuace

Evakuace je jedním ze základních způsobů ochrany obyvatelstva. Jedná se o souhrn opatření zabezpečujících přemístění (odsun) osob, hospodářského zvířectva a věcných prostředků v daném pořadí priority z ohroženého prostoru na jiné území. Je to mimořádné opatření, používané v případech, kdy již nelze účinnou ochranu obyvatelstva zabezpečit jiným způsobem. [5]

Evakuaci z ohrožených prostor podléhají v zásadě veškeré osoby kromě těch osob, které se podílejí na realizaci evakuace nebo vykonávají v ohroženém prostoru jinou neodkladnou činnost. K jejich ochraně se plánují a provádějí nezbytná ochranná opatření. [4]

Opuštění míst ohrožených mimořádnou událostí se většinou plánuje do 48 hodin, u velké sídelní nebo průmyslové aglomerace do 72 hodin po vyhlášení evakuace, ovšem tyto časové normy připadají v úvahu jedině v případech, kdy se ohrožení předpokládá s delší časovou prodlevou. V ostatních případech se evakuace uskutečňuje v co nejkratších možných lhůtách. [9]

K podpoře přípravy a provedení opatření evakuace obyvatelstva v případech mimořádné události je určena metodická pomůcka (§ 15 zákona č. 239/2000 Sb., o IZS, ve znění pozdějších předpisů, § 14 zákona č. 240/2000 Sb., krizový zákon a § 12 vyhlášky 380/2002 Sb., přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva). Tato pomůcka je také ke sjednoce-

ní postupu zpracování části dokumentace havarijního plánu kraje, vnějších havarijních plánů a krizového plánu kraje.

Evakuace obyvatelstva se dělí z několika hledisek, a to na:

a) evakuace z hlediska rozsahu opatření:

- evakuace objektová – evakuace osob z jednoho objektu nebo z menšího počtu obytných budov;
- evakuace plošná – evakuace osob z celého urbanistického celku;
- evakuace všeobecná – evakuace všech osob bez rozlišení kategorie;
- evakuace částečná – evakuace určené kategorie osob, například děti do šesti let, děti od šesti do patnácti let s doprovodem, pacienti zdravotnických lůžkových zařízení, osoby přestárlé a tělesně postižené;

b) evakuace z hlediska doby trvání:

- evakuace krátkodobá – ohrožení osob nevyžaduje dlouhodobé opuštění domova;
- evakuace dlouhodobá – organizace opatření k zajištění nouzového přežití obyvatelstva;

c) evakuace v závislosti na zvolené variantě řešení ohrožení:

- evakuace přímá – je prováděna bez předchozího ukrytí evakuovaných osob;
- evakuace s ukrytím – je prováděna po předchozím ukrytí osob a následně po snížení prvotního nebezpečí;

d) evakuace z hlediska způsobu realizace:

- evakuace samovolná – obyvatelstvo v potřebě úniku před nebezpečím jedná dle vlastního uvážení; následkem této evakuace mohou být zbytečné ztráty na životě, zdraví nebo majetku;
- samoevakuace – proces evakuace je řízen pověřenými osobami a obyvatelstvo se přemísťuje pouze pomocí vlastních dopravních prostředků;
- evakuace se zajištěním dopravy – proces evakuace je řízen pověřenými osobami a obyvatelstvo se přemísťuje jak pomocí vlastních dopravních prostředků nebo pěšky, tak s použitím dopravních prostředků hromadné přepravy, zajištěných orgány pověřenými řízením evakuace; [4]

e) evakuace v rámci povodňové ochrany:

- - provádí se podle hydrologických výpočtů, analýzy povodňového ohrožení, z dostupných podkladů správců povodí a správců vodních toků. Dotčený územně příslušný vodoprávní úřad, který záplavová území (území ohrožená přirozenými povodněmi a zvláštními povodněmi) stanovuje, předává mapovou dokumentaci těchto území dotčeným stavebním úřadům a Ministerstvu životního prostředí. Při bezprostředním ohrožení bezpečnosti vodních děl a vývoji směřujícímu k narušení jejich funkce a vzniku zvláštní povodně varují vlastníci vodních děl po vodním toku níže položené povodňové orgány, HZS ČR a v případě nebezpečí z prodlení i bezprostředně ohrožené subjekty.

f) evakuace v okolí jaderných zařízení:

- - v zónách havarijního plánování se týká obyvatelstva z částí či z celého urbanistického celku, případně většího územního prostoru. Tato evakuace musí vycházet jak z analýzy rizik, tak i z právních norem, které určují limitní hodnoty, a to dle Zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Při přípravě se vychází z vnitřních havarijních plánů jaderných elektráren, vnějších havarijních plánů a podmínek stanovených zvláštním právním předpisem – Vyhláškou č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. [18]

Opatření doporučená při evakuaci obyvatelstva

Většinou jsou doporučená opatření pro opuštění vlastní domácnosti (domu, bytu) v případě evakuace:

- uzavřít přívod vody, plynu a vypnout elektrické spotřebiče s výjimkou lednic, mrazniček a obdobných spotřebičů, A jestli máme otevřený oheň (krby, topidla) tak ho uhasíme,
- při evakuaci v případě chemické havárie zakryjeme zdroje vody, potraviny, krmivo pro hospodářské zvířectvo atd.,

- malá domácí zvířata je možnost odnést (v přepravních boxech, schránkách), ostatní zvířata zabezpečit, předzásobit vodou a potravou a připravit k případné evakuaci
- malým dětem vložíme do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou,
- připravit evakuační zavazadlo,
- uzavřít okna, dveře a zabezpečit další možné přístupy, uzamknout dům (byt),
- ověřit činnost sousedů a podle potřeby jim pomoci,
- dostavit se na určené evakuační středisko
- v případě použití vlastního vozidla postupovat podle platných pokynů orgánů řídicích evakuací. [9]

Evakuace hospodářského zvířectva a věcných prostředků Evakuace je předem určena kompetentními orgány státní správy a samosprávy a je prováděna v závislosti na:

- charakteru a časovém průběhu ohrožení;
- použití varianty řešení ohrožení (druhu evakuace) a okamžiku jejího zahájení;
- souhlasu velitele zásahu jednotek provádějících záchranné práce. [9]

1.1.4 Ukrytí

Ukrytí obyvatelstva je využití úkrytů a jiných vhodných prostor k ochraně obyvatelstva před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem, chemickými nebo biologickými látkami a proti tlakovým účinkům zbraní hromadného ničení. K tomuto účelu se využívají improvizované a stálé úkryty.

a) Improvizované úkryty se budují v případě nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu a v době válečného stavu.

b) Stále úkryty (dříve stále tlakově odolné úkryty) se využívají v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Nouzové přežití je dočasný způsob přežití obyvatelstva postiženého následky mimořádných událostí nebo krizových situací.

Zahrnuje zejména opatření nouzového ubytování, zásobování potravinami, pitnou vodou a energiemi a organizování humanitární pomoci. Zákon 239/2000 Sb., o IZS.

Záchranné práce jedná se o soubor organizačních a materiálních opatření, jejichž cílem je chránit skupiny osob před následky mimořádných událostí a krizových situací. Zajišťuje se zejména evakuací a ukrytím v improvizovaných a ve stálých úkrytech.

Koordinování záchranných prací Koordinování záchranných a likvidačních prací v místě nasazení složek IZS provádí velitel zásahu, který vyhlásí podle závažnosti mimořádné události odpovídající stupeň poplachu dle příslušného poplachového plánu IZS. Velitelem zásahu je zpravidla velitel jednotky požární ochrany nebo příslušný funkcionář HZS s právem přednostního velení dle převažujících činností. Velitel zásahu při provádění záchranných a likvidačních prací:

- organizuje záchranné a likvidační práce, stanoví celkový postup (konzultace s prvky IZS, typové činnosti);
- zajišťuje součinnost mezi vedoucími složek IZS;
- organizuje členění místa zásahu;
- stanoví v místě zásahu svého zástupce;
- organizuje spojení mezi místem zásahu a operačním a informačním střediskem HZS, vyhledává stupeň poplachu, vyžaduje povolání potřebného množství sil a prostředků;
- organizuje součinnost složek s ostatními složkami požární ochrany a fyzickými osobami, se správními úřady a s orgány obcí a jejich složkami IZS.

Individuální ochrana je soubor organizačních a materiálních opatření, jejichž cílem je chránit jednotlivce před účinky nebezpečných chemických, radioaktivních nebo biologických látek. K individuální ochraně se využívají prostředky improvizované ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla a prostředky individuální ochrany.

Zjišťování a označování nebezpečných oblastí Nebezpečná oblast (kontaminovaný nebo nebezpečný prostor) je prostor kontaminovaný radioaktivními, chemickými nebo biologickými (bakteriologickými) látkami, chemická minová pole a zátarasy, klasická minová pole a zátarasy, prostory s výbušnými nástrahami nebo nevybuchlou municí a prostory zasažené teroristickými útoky.

Zjišťování nebezpečných oblastí se provádí průzkumem a následným vytýčením s využitím výstražných značek sloužících k informování osob a jednotek působících v zasažených oblastech.

1.1.5 Dekontaminace

Dekontaminace je soubor metod, postupů a prostředků k účinnému odstranění kontaminantů (bojové chemické látky a radioaktivní látky, nebezpečné škodliviny, biologické agens a toxiny) nebo jeho eliminace na akceptovatelnou úroveň a následná likvidace odstraněného kontaminantu. Cílem dekontaminace je:

- snížit zdravotnické a nenávratné ztráty,
- zkrátit dobu nezbytného používání prostředků individuální ochrany,
- vytvořit podmínky pro obnovu normálního života v kontaminovaných oblastech,
- zabezpečení záchranných a neodkladných prací a asanací území.

1.1.6 Psychologická a náboženská služba

Náboženskou a psychologickou pomoc v postihnuté oblasti potřebují nejen postižení obyvatelé, ale i záchranáři, kteří pomoc realizují. Psychologickou pomoc spolu realizují Psychologická služba HZS ČR, církve, nevládní organizace a občanská sdružení. Jsou vytvářeny psychosociální intervenční týmy v rámci krajů. Jejich cílem je psychologická pomoc obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, poskytovat psychologickou pomoc obětem mimořádných událostí, jejich příbuzným a blízkým. Základní složkou jsou profesionální psychologové HZS ČR a s nimi spolupracující síť dobrovolných pracovníků. [31]

Bezodkladná pohřební služba Bezodkladné pohřební služby spočívají v:

- shromažďování,
- identifikaci,
- odvozu a
- pohřbívání osob zemřelých.

Při hromadných ztrátách po vzniku MU (především při použití zbraní hromadného ničení), nebo osob usmrcených bezprostředními účinky MU (účinkem nebezpečných látek a zbraní hromadného ničení, živelních pohrom atd.) a taky osob, které zemrou na následky účinků MU (epidemie, radioaktivní nebo chemické zamoření atd.).

1.1.7 Mimořádná událost.

Mimořádnou událostí je v tomto případě nazváno škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka nebo přírodními vlivy. Mezi mimořádné události se zahrnují také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a které vyžadují provedení záchranných či likvidačních prací.

V případě mimořádných událostí v jiných zemích, se někteří z nás sami sebe ptají, co by v daném případě dělali. Pravděpodobně to bude způsobeno nedostatečnou informovaností, ale taky malý zájem většiny z nás vzdělávat se v oblasti ochrany obyvatelstva. Možná pár lidí si každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin uvědomí, že existuje nějaké riziko a to jen proto, že se z rozhlasů umístěných v dědinách a městech ozve „ Zkouška sirén, zkouška sirén. Právě proběhla zkouška sirén. Zkouška sirén, zkouška sirén. Většina lidí si při nepřetržitém tónu sirény řeknou, že je to stejně k ničemu a lidi to jen obtěžuje. Rizika, které nás ohrožují nelze brát na lehkou váhu a proto musíme být připraveni. Čím lepší je připravenost na mimořádné události a krizové situace, tím rychlejší a efektivnější je pak jejich zvládnutí.

Záchranné práce jsou činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, které vedou k přerušení jejich příčin.

Likvidační práce jsou činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.

Integrovaný záchranný systém je koordinovaný postup základních a ostatních složek IZS při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity (zařízení civilní ochrany) je součástí právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva. Tvoří je zaměstnanci nebo jiné osoby na základě dohody a věcné prostředky.

Věcná pomoc je poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na vyzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce. Věcnou pomocí je i pomoc dobrovolně poskytnutá bez vyzvy se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu nebo starosty obce.

Osobní pomoc je činnost nebo služba při provádění záchranných prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce. Osobní pomocí je i pomoc dobrovolně poskytnutá bez výzvy se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, starosty obce nebo hejtmana kraje.

Ostatní pomoc je využití hospodářských opatření, vojenských útvarů a vojenských zařízení ozbrojených sil ČR pro potřebu složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací. Poskytuje se na žádost hasičského záchranného sboru kraje, krajského úřadu nebo Ministerstva vnitra.

Plánovaná pomoc na vyžádání je dohodnutý způsob poskytnutí pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací.

Humanitární pomoc jsou opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí s využitím lidských a materiálních zdrojů.

Havárie je mimořádná událost vzniklá v souvislosti s provozem technických zařízení a budov při nakládání s nebezpečnými látkami a při jejich přepravě nebo při nakládání s nebezpečnými odpady.

Místo zásahu je místo nasazení složek IZS při záchranných a likvidačních pracích a v prostoru předpokládaných účinků mimořádné události.

Krizová situace je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí, nebo nouzový stav, nebo stav ohrožení státu. Jedná se o situaci ohrožující životy, zdraví, majetek, životní prostředí nebo vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek.

Stav nebezpečí vyhláší hejtman kraje (primátor hlavního města Prahy) z důvodů jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS. Platí pro celý kraj nebo jeho část a to nejvýše 30 dnů (prodloužení doby jen se souhlasem vlády). Podle § 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Nouzový stav vyhláší Vláda České republiky popřípadě předseda vlády, v případě živelných pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí,

keré ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost. Platí pro území celého státu, nebo jen omezené území státu. Nejdéle 30 dnů (prodloužit může pouze Poslanecká sněmovna), podle článku 5 a 6 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Stav ohrožení státu vyhláší Parlament České republiky na návrh vlády. Z důvodů je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu, nebo jeho demokratické základy. Tento stav ohrožení platí pro celý stát, nebo jen omezené území státu, doba není omezena. Podle článku 7 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Válečný stav vyhláší Parlament České republiky v případě, je-li Česká republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení, platí pro území celého státu. Ani v tomto případě není omezena doba trvání. Podle článku 43 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky ve znění pozdějších předpisů a článku 2 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Na základě vlastní fenomenologie můžu popsat, v učebních osnovách Základních škol byla výuka branné výuky, která formou branných cvičení připravovala žáky na různé typy mimořádných událostí, které podmiňovaly znalost použití ochranných prostředků – pomůcek. V současné době kdy převažuje výskyt povodní, požárů, přeprava nebezpečných chemických látek je informovanost ochrany obyvatelstva směřována tímto směrem. Z hlediska etiologie – příčin častějšího výskytu mimořádných událostí je větší pravděpodobnost selhání lidského faktoru, selhání technologií, různé druhy havárií, přírodní katastrofy.

Pokud by nastala mimořádná událost – krizová situace, existuje široká legislativa, která tyto situace řídí pomocí prováděcích předpisů.

1.2 Civilní ochrana, ochrana obyvatelstva

1.2.1 Civilní ochrana a zařízení civilní ochrany

Civilní ochrana má pomoci odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a také vytvořit nezbytné podmínky pro přežití civilního obyvatelstva.

Organizace civilní ochrany jsou instituce a jednotky, které jsou organizovány nebo zmocněny příslušnými orgány strany konfliktu k plnění úkolů a které jsou určeny a využívány výhradně k plnění těchto úkolů.

Personál organizací civilní ochrany jsou osoby včetně personálu určeného příslušnými orgány této strany výhradně k řízení těchto organizací.

Materiál organizací civilní ochrany je zařízení, zásoby a přepravní prostředky, používané těmito organizacemi k plnění úkolů.

Zařízením Civilní ochrany se rozumí zaměstnanci nebo jiné osoby s vyčleněnými věcnými prostředky právnických osob nebo obcí, vyškolené a prakticky odborně připravené k plnění úkolů ochrany obyvatelstva. Jednotlivá zařízení jsou zřizována podle § 2 vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Doplňují základní složky integrovaného záchranného systému.

Zařízení CO se podílejí především na zabezpečení úkolů evakuace, zabezpečení nouzového přežití (nouzové ubytování, stravování a zásobování vodou) a organizování humanitární pomoci. V případě příznaků hrozby ozbrojeného konfliktu budou pro plnění úkolů za stavu ohrožení státu a válečného stavu zřizována zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech, zařízení CO pro zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany, poskytování první pomoci, vyprošťování osob a odstraňování následků mimořádných událostí, zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a další zařízení CO vyplývající z úkolů obranného plánování.

Zásady zřízení zařízení Civilní ochrany. Zřizovatelem může být právnická osoba, podnikající fyzická osoba nebo obec. O zřízení zařízení CO žádá zřizovatel HZS příslušného kraje. HZS příslušného kraje ve svém vyjádření k účelnosti zřizování zařízení CO vychází ze schváleného havarijního plánu kraje a vnějších havarijních plánů.

Zařízení Civilní ochrany se zřizují u stávajících subjektů, které mají svým charakterem blízko k předpokládané činnosti a které lze využít při vyhlášení krizových stavů (např. školy, bazény, ubytovací a stravovací zařízení, sklady, komunální služby, myčky aut apod.) nebo jako nové organizační jednotky, např. z členů jednotek požární ochrany nebo z členů různých občanských sdružení, zejména v oblasti požární ochrany a zdravotnické pomoci.

Působnost zařízení Civilní ochrany je zejména na území svého zřizovatele jako místně příslušné zařízení CO obce nebo v rámci objektu právnické osoby a podnikající fyzické osoby.

Aktivace zařízení Civilní ochrany je podle potřeby k řešení mimořádných událostí s využitím havarijního plánu kraje, vnějších havarijních plánů nebo krizového plánu kraje. Vzhledem k možnostem zphotovení se nasazují ve druhém sledu, a to zejména při dlouhodobějším řešení mimořádné události (několik hodin až dní).

Mimo ustanovení zákona č. 239/2000Sb., o možnostech vytvářet zařízení CO v obcích a u právnických a podnikajících fyzických osob zařazených v havarijním plánu kraje pro zabezpečení úkolů ochrany obyvatelstva v místě, je reálné vytvářet zařízení CO ve správním obvodu obce s rozšířenou působností - tato možnost je v souladu s § 13 zákona č. 239/2000 Sb., o IZS, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Finanční prostředky ke krytí výdajů potřebných pro činnost zařízení CO k plnění opatření ochrany obyvatelstva se zabezpečují u právnických a podnikajících fyzických osob dle § 8 nařízení vlády č. 463/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. U obcí se finanční prostředky zabezpečují podle § 7 a § 9 zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

1.2.2 Integrovaný záchranný systém

Dále jen IZS. Jde o koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádnou událost a při provádění záchranných a likvidačních prací. Koordinací postupu složek při společném zásahu se rozumí koordinace záchranných a likvidačních prací, včetně řízení jejich součinnosti. [12]

Stálými orgány pro koordinaci složek IZS jsou operační a informační střediska Hasičského záchranného sboru kraje a Operační a informační středisko generálního ředitelství HZS. Orgány krizového řízení jsou zákonem stanovené orgány veřejné správy a samosprávy předurčené k řešení krizových situací, které mohou vzniknout na území ČR.

Složky integrovaného záchranného systému

Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany (HZS)

Zdravotnická záchranná služba (ZZS)

Policie České republiky (PČR)

Ostatní složky IZS :

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil;
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory
- ostatní záchranné sbory
- orgány ochrany veřejného zdraví
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby
- zařízení civilní ochrany
- neziskové organizace a sdružení občanů
- odborná zdravotnická zařízení na úrovni fakultních nemocnic pro poskytování specializované péče obyvatelstvu v době krizových stavů. [6]

Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany

Provozují systém požární ochrany ČR, který definuje zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. HZS ČR je zřízen podle zákona č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a změně některých zákonů. Jeho základním posláním je poskytovat ochranu životů, zdraví, majetků při požárech a taky pomáhat občanům při mimořádných událostech. Rozsah úkolů HZS ČR definují zvláštní zákony pohybující se v úseku požární ochrany, integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Při plnění svých úkolů kooperuje HZS ČR s orgány správními i samosprávními, s fyzickými a právními osobami a také s mezinárodními nebo zahraničními organizacemi. Je oprávněn s těmito subjekty uzavírat smlouvy jménem České republiky o vzájemné spolupráci.

Úkoly, které ukládá ministerstvo vnitra ve vztahu k IZS, ochraně obyvatelstva a požární ochraně zabezpečuje generální ředitelství HZS ČR. Zřizuje vzdělávací zařízení i zařízení podporující výcvik v oblasti technické a fyzické. Je řízeno generálním ředitelem hasičského záchranného sboru, kterého jmenuje a odvolává ministr vnitra, který taktéž jmenuje náměstky generálního ředitele. Generální ředitel plně zodpovídá ministrovi vnitra za činnost HZS ČR. [11]

Generální ředitel HZS ČR:

- schvaluje koncepci činnosti HZS ČR;
- průběžně kontroluje plnění koncepce a akceschopnost HZS krajů;
- koordinuje přípravy na krizové situace (nevojenského typu);

- koordinuje úkoly civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a IZS;
- předkládá rozpočet HZS ČR ministroví financí;
- zřizuje operační a informační systém generálního ředitelství. [10]

Zdravotnická záchranná služba

Řídí se zákonem č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, který mimo jiné upravuje podmínky poskytování zdravotnické záchranné služby, práva a povinnosti poskytovatele zdravotnické záchranné služby, návaznost ZZS na poskytovatele akutní lůžkové péče, podmínky pro zajištění připravenosti poskytovatele zdravotnické záchranné služby při řešení mimořádných událostí a krizových situací, zároveň výkon veřejné správy v oblasti zdravotnické záchranné služby.

Zdravotnická záchranná služba zahrnuje:

- nepřetržitý kvalifikovaný bezodkladný příjem volání na národní číslo tísňového volání 155, výzev předaných operačním střediskem jiné základní složky integrovaného záchranného systému, operátorem zdravotnického operačního střediska nebo i pomocného operačního střediska,
- vyhodnocování stupně naléhavosti tísňového volání, rozhodování o nejvhodnějším okamžitém řešení tísňové výzvy a podle zdravotního stavu pacienta, rozhodování o vyslání i případném přesměrování výjezdové skupiny, které zároveň i operačně řídí,
- řízení a organizaci přednemocniční neodkladné péče na místě dané události a spolupracuje s velitelem zásahu složek integrovaného záchranného systému,
- spolupráci s cílovým poskytovatelem akutní lůžkové péče,
- poskytování instrukcí k zajištění první pomoci prostřednictvím sítě elektronických komunikací a to případně, když je nezbytné poskytnout první pomoc do příjezdu výjezdové skupiny na místo události,
- šetření pacienta a poskytnutí zdravotní péče, včetně případných neodkladných výkonů k záchraně života, nebo stabilizaci základních životních funkcí pacienta,
- nepřetržitou zdravotní péči a pozorování ukazatelů základních životních funkcí pacienta během jeho přepravy, až do okamžiku osobního předání pacienta zdravotnickému pracovníkovi cílového poskytovatele akutní lůžkové péče,
- přepravu pacienta letadlem za podmínek soustavného poskytování neodkladné péče během přepravy, hrozí-li nebezpečí z prodlení a nelze-li přepravu zajistit jinak,

- přepravu tkání a orgánů k transplantaci letadlem, hrozí-li nebezpečí z prodlení a nelze-li přepravu zajistit jinak,
- třídění na zdraví postižených osob podle odborných hledisek urgentní medicíny při hromadném postižení osob v důsledku mimořádných událostí nebo krizových situací. [16]

Policie České republiky

Řídí se zákonem č. 283/1991 Sb. o policii české republiky, která plní mimo jiné i tyto úkoly:

- chránit bezpečnost osob a majetku;
- zajišťovat veřejný pořádek byl-li porušen, činit opatření k jeho obnovení;
- vést boj proti terorismu;
- odhalovat trestné činy a zjišťovat jejich pachatele;
- vyšetřovat trestné činy;
- zajišťovat ochranu státních hranic v daném rozsahu;
- zajišťovat ochranu ústavních činitelů České republiky a také bezpečnost chráněných osob při pobytu na území České republiky a poskytovat jim osobní ochranu podle mezinárodních dohod;
- zajišťovat ochranu zastupitelských úřadů, sídelních objektů Parlamentu, pokud zákon nestanoví jinak, prezidenta republiky, Ústavní soud, ministerstva vnitra, ministerstva zahraničních věcí, a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní bezpečnost a pořádek, které určí vláda dle návrhu ministra vnitra a rovněž zajišťuje ochranu objektů, která vyplývá z mezinárodní dohody a kterou je Česká republika vázána;
- dohlížet na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobit při jeho řízení;
- odhalovat přestupky;
- projednávat přestupky, pokud tak stanoví zvláštní zákon;
- vést statistiky a evidence potřebné pro plnění svých úkolů;
- vyhledávat celostátní pátrání; přitom je oprávněna zveřejňovat údaje, které jsou nezbytné k identifikaci hledaných osob;

- na základě vyrozumění orgánů Vězeňské služby České republiky provádět úkony a bezprostředně pronásledovat osoby, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody;
- zadržovat svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří jsou na útěku, a spolupůsobit při jejich vyhledávání;
- zajišťovat pohotovostní ochranu jaderných zařízení, které určí vláda České republiky, a podílet se na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě podle zvláštního zákona;
- kontrolovat doklady o pojištění odpovědnosti za škodu, která je způsobená provozem vozidla podle zvláštního právního předpisu. [13]

1.2.3 Ochrana obyvatelstva

Každý obyvatel – senior, dospělý člověk i malé dítě, se v průběhu svého života může ocitnout v situaci, která nejednou ohrožuje nejen jeho život, ale i životy druhých lidí. Jedná se o situace zaviněné lidským faktorem, nebo lidským selháním, ale taky to mohou být situace, na které člověk nemá žádný vliv. Patří sem různé přírodní katastrofy, které můžeme předpovídat, dokonce je můžeme i s pomocí vyspělé technologie načasovat, ale nemůžeme jim zabránit. V našich silách je pouze zmírnění jejich následků, ale ani to v určitých situacích není možné. Důležitým faktorem je, aby se lidi po čas těchto mimořádných událostí uměli správně zachovat, věděli jak postupovat co a jak dělat. Panika je v těchto situacích největší nepřítel. Přírodní katastrofy ani havárie si nevybírají, téměř vždy přináší spoustu obětí.

Ochrana obyvatelstva zahrnuje aktuální otázky civilní ochrany:

1. Varování; vyrozumění; evakuace
2. Ochrana před povodněmi; živelné pohromy; vichřice
3. Požár
4. Havárie s únikem nebezpečných látek
5. Radiační havárie jaderných energetických zařízení
6. Terorismus

Varování; vyrozumění; evakuace jsou tři základní kroky k záchraně lidských životů v ohrožení. Pro varování obyvatelstva při hrozbě, nebo vzniku mimořádné události nám

slouží sirény, které nám vyhláší smluvené varovné signály. Vyrozumění je včasné předání informací o hrozbě, nebo vzniku mimořádné události orgánům krizového řízení, orgánům státní správy a samosprávy. Evakuace -přemístění je základní způsob ochrany obyvatelstva z postižené oblasti na bezpečné území.

Ochranu před povodněmi; živelné pohromy; vichřice dělíme na preventivní opatření; bezprostřední ochranu před vodním živlem a opatření po povodni. Prevence je v podstatě plánovaná činnost, pod kterou spadá zpracování povodňových plánů, stanovení zátopových území, následně jejich vyklízení a následně příprava účastníků povodňové ochrany. Povodně patří mezi přírodní katastrofy, které nejvíce ohrožují obyvatelé České republiky. Při povodních dochází ke zvýšení hladiny vodních toků. Voda se v korytech (rybnících i některých přehradách) neudrží a následně se vylije přes okraj a zaplaví celé své okolí. Průběh povodní závisí na okolnostech, mezi které patří: jakou schopnost má půda a vegetace absorbovat větší množství vody; schopnost odvodňovacích kanálů a umělých zařízení pojmout zvýšené množství vody. Povodně a ostatní přírodní katastrofy mají za následek škody na majetku, lidské zdraví ale v ohrožení jsou také lidské životy. Po povodních často dochází k rabování, šíření nemocí či přemnožení obtěžujících druhů hmyzu.

Živelné pohromy patří mezi mimořádné události v životě člověka, které sám nemůže ovlivnit. Jsou způsobené nepříznivými přírodními podmínkami a jejich vlivem dochází k ohrožení životů, zdraví a poškozování majetků. Živelné pohromy vznikají náhle, ale i pozvolně. Záleží na okolnostech, jestli jejich děj probíhá uvnitř nebo na povrchu země. Následně pak tyto živelné pohromy postihují pevninu; vodstvo a atmosféru. Jejich projevy poznáme jako: zemětřesení; sesuvy půdy; atmosférické poruchy; požáry a taky povodně. Živelná pohroma si neurčuje čas ani místo, ale jednoduše udeří nečekaně a kdekoliv na světě. Česká republika leží v poměrně klidné zóně, co se týká činných sopek, zemětřesení a tornád. Proto větší pozornost soustředíme na povodně, nebezpečí záplav, sesuvy půdy a následky atmosférických poruch. Musíme si uvědomit, co se sebou nese živelná pohroma po té, co udeří. Většinou se jedná o řetěz nepříjemných událostí: sesuvy půdy, požáry, různé nemoci, nákazy, uvolnění nebezpečných látek, výpadky sítí (elektriny, plynu, vody, tepla) a taky nekontrolovatelné přesuny a pohyby obyvatel. Když se každý z nás ocitne v situaci, která ohrožuje životy, zdraví a majetek, musíme si umět neprodleně přivolat odbornou pomoc k tomu určenou a připravenou. Pro tento případ jsou zřízeny tísňové linky, jejichž čísla jsou bezplatné a každý člověk by je měl z paměti znát. Mezi základní tísňové linky patří: 150 Hasičský záchranný sbor ČR; 155 Zdravotnická záchranná služba; 158

Policie České republiky; 112 univerzální tísňová linka, která platí po celé Evropě; 156 Městská policie. Hovor by měl být konkrétní, stručný a výstižný. Hovor nepřerušujeme, vyčkáme na případné otázky operátora, nebo případné ověření. Důležité je oznámit: co se stalo; kde se to stalo; své jméno.

Požár je živelná pohroma, která je ve většině případů způsobena lidským přičiněním. Samozřejmě jsou i případy, ve kterých vznikají požáry v důsledku působení přírodních živlů např. blesk a taky samovznícením během vysokých teplot, ale tyto případy jsou v České republice méně časté. Požárem rozumíme nežádoucí a neovladatelné hoření, které bývá způsobeno lidskou neopatrností, nepozorností a nedbalostí. Požáry vznikají často vypalováním suché trávy, odhozením nedopalkem cigarety, nepozorností při manipulaci s otevřeným ohněm, nebo nesprávným zacházením s tepelnými přístroji při obsluze rizikových výrobků. S požární ochranou souvisí i znalost budov a míst, ve kterých se pohybujeme, abychom měli přehled o umístění hasicích přístrojů, hydrantů, elektrického proudu a hlavního uzávěru plynu. Zároveň v budově by měly být vhodně označené únikové východy.

Havárie s únikem nebezpečných látek. V dnešní moderní době si asi těžko dokážeme představit život bez výrobků, které nám jej usnadňují. Tyto výrobky pochází z dílen farmaceutického, petrochemického či chemického průmyslu. Pomáhají nám v domácnosti, zaměstnání, stejně jako oblečení vyrobené z umělých materiálů, předměty z plastů nás téměř provází na každém kroku a hlavně nesmíme zapomenout na stále nové léky, které nám přináší farmaceutický průmysl. Všechny již zmiňované výhody nesou se sebou i jisté následky. Nebezpečí úniku chemických látek je poměrně vysoké, např. při těžbě surovin, které se dopravují na místo dalšího zpracování, kde vznikají meziprodukty, které se opět přepravují na další místo a výrobě konečných produktů. Nejen při dopravě, ale taky při pracovních procesech může dojít k selhání dopravního prostředku, stroje, budovy nebo člověka, ať už vlivem nedbalosti, nepozornosti či únavy. K úniku nebezpečných látek může dojít i při zásahu přírodních živlů či teroristických útocích. Velkým problémem je likvidace a zpracování odpadů z těchto umělých výrobků. Samovolný rozklad je nemožný a recyklace, o kterou se snažíme, taky není vždy řešením. Další velký problém nastává při úniku nebezpečných látek, sloužících k výrobě těchto produktů, do životního prostředí. Tyto látky mohou ohrožovat obyvatelstvo, rostlinstvo, zvířectvo, budovy, vodní toky a vůbec celé životní prostředí.

Radiační havárie jaderných energetických zařízení V České republice mezi největší zdroj elektrické energie patří tepelné elektrárny, které i přes různé kontroly nejsou pro naše životní prostředí příliš vhodné. Spalováním vzniká a zároveň se do vzduchu uvolňuje popílek, oxid uhličitý, oxid siřičitý, oxidy dusíku atd., které způsobují „skleníkový efekt“. Dalším významným zdrojem jsou jaderné elektrárny. V České republice jsou zbudovány dvě, na Moravě – Dukovany a v Čechách Temelín. Při porovnání vlivu tepelné a jaderné elektrárny na životní prostředí, ekologičtější je jaderná elektrárna. Proč existuje tolik odpůrců jaderných elektráren? Přeskočíme problém se skladováním jaderného odpadu, nastává hlavní nebezpečí jaderné elektrárny v případě její havárie, kdy jsou následky katastrofální a to pro velmi rozsáhlé území. Z toho důvodu je věnována velká pozornost provozu těchto elektráren. Bezpečnost jaderných elektráren je pravidelně a pečlivě kontrolována prostřednictvím orgánů státního odborného dozoru. V jaderné elektrárně nám díky novým technologiím nehrozí nebezpečí výbuchu s následky, jaké jsou u jaderných zbraní, ale hrozí nebezpečí radiační havárie a radiační nehody, které spočívají v úniku radioaktivních látek do okolí.

Radiační nehoda se v podstatě týká elektrárny samotné. Radioaktivní látky zůstávají pouze v prostorách elektrárny, nedostávají se do okolí, neohrožují životy a zdraví obyvatel, ani životní prostředí.

Radiační havárie je rozsáhlejší, proto může ohrozit životy a zdraví obyvatel a tady je potřeba se řídit opatřeními vytvořenými na ochranu zdraví obyvatel. Pro tento případ musí mít každá elektrárna vypracovaný havarijní plán, který popisuje jak postupovat v případě havárie. Tyto plány dostávají pravidelně i občané žijící v zóně havarijního plánu. V případě Dukovan se jedná o zónu ve vzdálenosti 20 km kolem elektrárny a v případě Temelínu se jedná o zónu ve vzdálenosti 13 km kolem elektrárny. Základní body havarijního plánu a ochrany obyvatel v případě jaderné havárie. Varování; ukrytí; jodová profylaxe a evakuace. Definice najdete již výše popsané v základních pojmech. Jodová profylaxe – spočívá v nasycení štítné žlázy normálním, neradioaktivním jódem, který mají obyvatelé zóny havarijního plánu stále k dispozici. Při radiační havárii dochází k unikům radioaktivních izotopů jódu, které se usazují ve štítné žláze.

Terorismus Je v současné době aktuální téma, diskutovaný a obávaný problém lidstva. Hlavní příčinou je rozšiřování a používání nebezpečných a ničivých zbraní do celého světa. Teroristický útok má vždy svůj konkrétní cíl. Může se jednat o náboženský, politický, nacionalistický, psychotický, ideologický, nebo kriminální cíl. Teroristické útoky mají

různé podoby: únosy lidí, držení rukojmí, vraždy, únosy dopravních prostředků, bombové výhrušky i útoky, ale i kybernetické útoky. Využívají chemické, atomové i biologické zbraně.

Z minulosti jsme se poučili o důležitosti úkrytů civilní ochrany, nejen jako úkryty před zbraněmi hromadného ničení, v případě potřeby je můžeme využít i v současnosti. Proto jsem se rozhodla úkryty civilní ochrany více rozepsat a popsat v další části své diplomové práce.

2 PRÁVNÍ ASPEKTY A HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

2.1 Právní normy civilní ochrany České republiky

Právní normy České republiky reagují na změnu podoby aktuálních hrozeb. Zatímco v minulém století spočívala snad největší hrozba ve válečném konfliktu, 21. století s sebou přineslo značnou změnu situace. Zdánlivý světový mír narušuje hrozba teroristických útoků. Pro Českou republiku je tato hrozba snad jen teoretickou možností, více dotčena je živelnými katastrofami, s nimiž mají zkušenosti již tisíce obyvatel. Značnou sílu ničit a poškozovat zdraví a životy obyvatel mají i průmyslové havárie (únik chemických látek, požár či exploze průmyslových zařízení, apod.), které nelze v podmínkách ČR zcela vyloučit. Pro tyto situace jsou maximálně potřebné ustálené postupy řešení, pokud již k havárii dojde, stejně tak jako plánování a příprava na vznik těchto situací.

Zásadní zákony tvořící současnou podobu ochrany obyvatelstva pochází z roku 2000. Zákon o integrovaném záchranném systému z tohoto roku rozumí ochrana obyvatelstva plnění úkolů civilní obrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzového přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku. [12] Kromě jiného určuje organizační a koordinační zodpovědnost orgánům kraje či obce při zajišťování ochrany obyvatelstva. Hasičský záchranný sbor kraje, zřízený podle zákona o hasičském záchranném sboru České republiky [11], v rámci zákona o IZS se podílí mj. na organizaci a koordinaci záchranných a likvidačních pracích a ukrytí obyvatel.

Dalším stěžejním zákonem z roku 2000 je tzv. krizový zákon, který podrobně rozebírá krizové situace (a to stav nebezpečí, nouzový stav a stav ohrožení státu) a veškerá opatření ke zvládnutí těchto situací, tedy upravuje i evakuaci pro jednotlivé krizové situace. Kromě jiného zákona opravňuje vládu dočasně omezit právo na nedotknutelnost osob a obydlí, pokud byl vyhlášen nouzový stav nebo stav ohrožení státu. [14]

Základním dokumentem vlády, tvořícím realizační rámec bezpečnostní politiky České republiky, je bezpečnostní strategie, která byla přijata usnesením vlády č. 1254 ze dne 10. prosince 2004. Bezpečnostní strategie je součástí bezpečnostního systému, který je definován příslušnými prvky nejen zvenčí, ale i zevnitř definované společnosti.

Nejkonkrétněji se otázkami přípravy a provádění úkolů ochrany obyvatelstva a civilní ochranou zabývá usnesení vlády České republiky č. 165 ze dne 25. února 2008 „Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

Současné pojetí ochrany obyvatelstva při MU a samozřejmě i nouzového ubytování je zahrnuto v různých právních normách:

Právní předpisy jsou dokumenty vydané jednostranně z pozice moci, které zpravidla obsahují jednu nebo více právních norem nebo jejich složek. Právní předpis je součástí právního řádu. Za právní předpis se nepovažují smlouvy (s výjimkou přímo aplikovatelných mezinárodních smluv), rozhodnutí, usnesení, rozsudky, výměry, deklarace a podobné akty, třebaže obsahově se jim některé právní předpisy podobají. Právním předpisem se obvykle rozumí především obecně závazný právní předpis, tedy předpisy veřejně vydávané orgány veřejné moci v rámci veřejné správy. Protikladem obecně závazného právního předpisu je například vnitřní předpis, což je neveřejný dokument (jehož zveřejnění je přípustné), kterým právnická osoba, ať už veřejnoprávní nebo soukromoprávní, upravuje práva a povinnosti svých pracovníků, členů, zaměstnanců či zástupců v rámci své působnosti. Některé vnitřní předpisy musí právnická osoba vydat povinně na základě zákona a zákony ukládají povinnost se jimi řídit nebo zněním vnitřních předpisů podmiňují některé právní vztahy. [14]

Současné pojetí ochrany obyvatelstva při MU a samozřejmě i nouzového ubytování je zahrnuto v různých právních normách:

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně – účelem zákona je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany. [10]

Každý člověk je povinen si počínat tak, aby nezavinil příčinu požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek; při zdolávání požáru, živelných pohrom a jiných mimořádných událostí je povinen poskytovat přiměřenou osobní nebo potřebnou věcnou pomoc, nevystaví-li tím vážnému nebezpečí nebo ohrožení sebe nebo osoby blízké anebo nebrání-

li mu v tom důležitá okolnost. Zákon o požární ochraně také udává podmínky a výše sankcí při jeho porušení.

Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a změně některých zákonů – zřizuje se Hasičský záchranný sbor České republiky, jehož základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech.

Hasičský záchranný sbor plní úkoly v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy.

Hasičský záchranný sbor při plnění svých úkolů spolupracuje se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. Předmětem spolupráce je zejména stanovení práv a povinností při vzájemném poskytování pomoci a informací při mimořádných událostech, pokud tomu nebrání ustanovení jiných právních předpisů nebo povinnost mlčenlivosti. [11]

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (IZS) – tento zákon vymezuje IZS, stanoví složky IZS a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu. [12]

Zákon č. 239/2000 Sb. ve znění zákona č. 320/2002 Sb. § 2, řeší problematiku ochrany obyvatelstva. Definiuje ochranu obyvatelstva jako plnění úkolů civilní ochrany – zejména varování, evakuaci, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva – s odkazem na článek 61 Dodatkového Protokolu I k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. Zákon o integrovaném záchranném systému vstoupil v platnost 1. ledna 2001.

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace které nesouvisí se zajišťováním obrany České Republiky před vnějším napadením a při jejich řešení. Vymezuje pojmy pro účely tohoto zákona a rozumí se:

- a. krizové řízení a souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik;
- b. krizovou situaci, mimořádnou událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu (krizové stavy);
- c. pracovní povinností povinnost fyzických osob vykonávat o nezbytně nutnou dobu určené práce, které jsou nutné pro řešení krizové situace;
- d. pracovní výpomocí povinnost fyzických osob vykonávat jednorázové a mimořádné úkoly nezbytné pro řešení krizové situace;
- e. věcnými prostředky movité a nemovité věci ve vlastnictví státu, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob nebo jimi poskytované služby, které lze využít při řešení krizových situací. [14]

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy a o změně některých zákonů, zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav (dále jen "krizové stavy") a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů. V hlavě první v § 4 je zmíněno, že systém hospodářských opatření pro krizové stavy zahrnuje regulační opatření, která jsou přijímána v době, kdy je vyhlášen jeden z krizových stavů a je třeba zajistit dlouhodobé nouzové přežití obyvatelstva. Dále v hlavě třetí dílu pátém jsou popsána regulační opatření, a co může hejtman kraje, starosta obce s rozšířenou působností nebo vláda nařídit v době trvání krizového stavu. [15]

Vyhlášky týkající se ochrany obyvatelstva

Vyhláška MV č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany – §1 organizace plošného pokrytí území jednotkami požární ochrany. Plošným pokrytím území kraje jednotkami požární ochrany se rozumí rozmístění jednotek požární ochrany na území kraje a na území hlavního města Prahy. Jednotky požární ochrany se rozmísťují na základě nařízení orgánů kraje vydaného podle §27 odst. 1 písm. c) zákona. (§27 Kraj – Krajské úřady c) organizují s hasičským záchranným sborem kraje požární ochranu v období stavu ohrožení státu a válečného stavu.) Hasičský záchranný sbor kraje a na území hlavního města Prahy Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy zabezpečuje podklady pro vydání zařízení orgánů kraje. Za tím účelem:

- stanoví stupeň nebezpečí území obcí v kraji podle uvedených kritérií;

- určí v souladu s požadavky zákona po dohodě se zřizovateli jednotek; u jednotek hasičského sboru kraje po dohodě s generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky, jednotky, které budou plošné pokrytí zabezpečovat, stanoví jejich kategorii podle přílohy zákona a charakter záchranných prací, které budou provádět;
- určí jednotky pro záchranné a likvidační práce při mimořádných událostech prováděné v rámci IZS;
- stanoví územní působnost pro každou jednotku s územní působností zabezpečující plošné pokrytí;
- vyhotoví mapu plošného pokrytí se zakreslenými údaji o stupních nebezpečí území obcí a rozmístění jednotek s územní působností. [17]

V první části specifikuje okruhy týkající se jednotek požární ochrany, například plošné pokrytí území, vnitřní organizace jednotek, vybavení jednotek, používání požární techniky, vyhlášení poplachu, zásady velení a střídání hasičů při zásahu. Druhá část se zabývá odbornou způsobilostí a přípravou hasičů. Třetí část pak způsobem prokazování oprávnění hasičů, způsoby udělování medailí a náležitostmi stejnokrojů. Řád výkonu služby se v jednotkách požární ochrany vztahuje na jednotky hasičských záchranných sborů podniků, jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí, jednotky SDH podniků a požární hlídky, ty mohou být zřízeny místo jednotek. Výkonem služby zaměstnanců a členů zařazených v jednotkách se rozumí veškerá činnost směřující k předcházení požárům, jejich zdolávání, snižování následků živelních pohrom a jiných mimořádných událostí včetně zvyšování akceschopnosti jednotky. [17]

Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému popisuje zásady koordinace složek IZS. Koordinací složek IZS při společném zásahu se rozumí koordinace záchranných a likvidačních prací včetně řízení jejich součinnosti.

Koordinace složek spočívá v zajišťování následujících činností:

- vyhodnocení druhu a rozsahu mimořádné události a jí vyvolaných ohrožení za využití výsledků souběžně organizovaného průzkumu
- uzavření místa zásahu a omezení vstupu osob na místo zásahu, jejichž přítomnost zde není potřebná

- záchrana bezprostředně ohrožených osob, zvířat nebo majetku, popřípadě jejich evakuace
- přijetí nezbytných opatření pro ochranu životů a zdraví osob ve složkách. [18]

Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Část první – postup při zřizování zařízení civilní ochrany a při odborné přípravě jejich personálu.

Část druhá – způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení.

Část třetí – technické, provozní a organizační zabezpečení jednotného systému varování a vyrozumění a způsob poskytování tísňových informací.

Část čtvrtá – způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení.

Část pátá – zásady postupu při poskytování úkrytů a způsob a rozsah kolektivní a individuální ochrany obyvatelstva.

Část šestá – požadavky ochrany obyvatelstva v územním plánování a stavebně technické požadavky na stavby civilní ochrany, nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany.

Část sedmá – účinnost. [19]

Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva ve znění pozdějších předpisů, vymezuje náhrady poskytované hasičskými záchrannými sbory krajů právnickým a podnikajícím fyzickým osobám na ochranu obyvatelstva.

2.1.1 Odpovědnost za oblasti ochrany obyvatelstva

Odpovědnost obecního úřadu – obce

Orgány obcí zajišťují připravenost obce na řešení krizových situací. Obecní úřad zřizuje bezpečnostní radu obce a jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací krizový štáb obce. Poskytuje hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace potřebnému zpracování krizového plánu kraje. Shromažďuje různé údaje například o počtu a totožnosti osob, které v době krizového stavu přechodně změnily pobyt a nachází se na správním území obce. Podílí se na zajištění veřejného pořádku obce. Plní další úkoly stanovené krajským úřadem při přípravě na krizové situace a jejich řešení. [14]

Zákon č. 239/2000 Sb., §15 odst. 2 d), c) f),

- podílí se na provádění záchranných prací,
- zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob,
- podílí se na zajištění nouzového přežití. [12]

Zákon č. 240/2000 Sb., (novela krizového zákona) Popisuje základní úkoly a povinnosti obecního úřadu plněné v souvislosti s řešením MU:

- organizuje přípravu obce na mimořádné události;
- podílí se na provádění záchranných a likvidačních pracích;
- zajišťuje ochranu obyvatelstva (zejména varování, evakuace a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím);
- podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatel obce.

Při vyhlášení nouzového stavu nebo stavu nebezpečí jsou orgány obce povinny zajistit provedení krizových opatření v podmínkách obce. [14]

Odpovědnost starosty obce

Starosta obce koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události, vzniklé ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, pokud jej velitel zásahu o koordinaci požádá. Starosta v době krizového stavu podle Zákona č. 239/2000 Sb., § 15 písm. a), b), c):

- zabezpečuje varování osob nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím;
- nařizuje a organizuje evakuaci osob z ohroženého území;
- organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití;
- je oprávněn požádat právnické a fyzické osoby o poskytnutí fyzické pomoci;
- plní úkoly a opatření uvedené v krizovém plánu kraje;
- zajišťuje organizaci dalších nezbytných opatření. [6]

Zákon č. 240/2000 Sb., (krizový zákon)

- zajišťuje připravenost obce na řešení krizových situací; ostatní orgány obce se na této připravenosti podílejí,
- za účelem přípravy na krizové situace a jejich řešení může zřídit krizový štáb obce jako svůj pracovní orgán,

V době krizového stavu:

- zabezpečuje varování a informování osob nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím a vyzoomění orgánů krizového řízení, pokud tak již neučinil hasičský záchranný sbor kraje,
- nařizuje a organizuje evakuaci osob z ohroženého území obce,
- organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatelstva,
- zajišťuje organizaci dalších opatření nezbytných pro řešení krizové situace,
- zajišťuje za krizové situace provedení stanovených krizových opatření v podmínkách správního obvodu obce; správní úřady se sídlem na území obce, právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny stanovená krizová opatření splnit,
- plní úkoly stanovené starostou ORP a orgány krizového řízení při přípravě na krizové situace a při jejich řešení a úkoly a opatření uvedené v krizovém plánu ORP,
- odpovídá za využívání informačních a komunikačních prostředků a pomůcek krizového řízení určených Ministerstvem vnitra.

Pokud by starosta obce neplnil v době krizového stavu úkoly stanovené krizovým zákonem, může hejtman převést jejich výkon na zmocněnce, kterého za tím účelem jmenuje. O této skutečnosti hejtman neprodleně informuje obec, ministra vnitra a ten může rozhodnutí hejtmana zrušit. [14]

Odpovědnost starosty obce s rozšířenou působností

Novela zákona č. 240/2000 Sb., (krizový zákon).

- zřizuje a řídí krizový štáb ORP pro území správního obvodu ORP, který je současně krizovým štábem pro území správního obvodu obce,
- zajišťuje za krizové situace provedení stanovených krizových opatření v podmínkách správního obvodu ORP; správní úřady se sídlem na území správního obvodu ORP a právnické a podnikající fyzické osoby jsou povinny stanovená krizová opatření splnit,
- plní úkoly stanovené hejtmanem a orgány krizového řízení při přípravě na krizové situace a při jejich řešení,
- odpovídá za využívání informačních a komunikačních prostředků a pomůcek krizového řízení určených Ministerstvem vnitra. [14]

Odpovědnost Krajského úřadu

Orgány kraje zajišťují, organizují a koordinují přípravu na realizaci opatření v oblasti ochrany obyvatelstva ve své územní působnosti. Významnou úlohu na krajské úrovni dostal hasičský záchranný sbor krajů, který plní úkoly orgánů krajů a obecních úřadů s rozšířenou působností, při zajišťování příprav na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva. K řešení následků jednotlivých mimořádných událostí a zmírnění dopadů krizových situací byla opatření ochrany obyvatelstva zpracována do havarijních plánů krajů, vnějších havarijních plánů a podle aktuálních potřeb se průběžně upřesňují. Podle zákona 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

Odpovědnost hejtmana kraje

Podle Zákona č. 240/2000 Sb., (krizový zákon) za stavu nebezpečí organizuje evakuaci, koordinuje nouzové ubytování, záchranné a likvidační práce, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva. Zajišťuje ochranu majetku a organizuje humanitární pomoc. [14]

Odpovědnost HZS kraje

Podle Zákona č. 239/2000 Sb., § 10 odst. 5 a), c), d), e), f), g)

- řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí,
- zabezpečuje varování a vyrozumění,
- koordinuje záchranné a likvidační práce,
- organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádí dekontaminaci,
- organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky,
- organizuje a koordinuje humanitární pomoc. [12]

Shrnutí:

V rámci Civilní ochrany a ochrany obyvatelstva je v podstatě totožný termín. U obou termínů je nutné držet se platných právních předpisů, kde je předpoklad, že jejich dodržováním lze omezit lidské chyby či selhání v krizových situacích. Člověk vystavený stresu z krizové situace musí být schopen provádět vhodná rozhodnutí k záchraně životů a ochraně

zdraví, tento úkol mu mohou značně usnadnit stanovené postupy pro řešení či předem připravené plány.

Až samotná krizová situace prověří účinnost postupů stanovených zákonem. Každá taková zkušenost by měla zcela jistě sloužit pro nápravu omylů či nepřesností v právní úpravě.

2.1.2 Mezinárodní právní normy

V rámci vzájemné spolupráce mezi státy vznikají různé mezinárodní úmluvy, které se mimo jiné dotýkají i otázek a problematiky civilní ochrany. Jednou z nich je i čtvrtá Ženevská úmluva z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), se dvěma Dodatkovými protokoly, přijatými v Ženevě 8. 7. 1977, které na ni navázaly. První dodatkový protokol určuje rozsah civilní obrany (hlásná služba, evakuace, zatemňování, záchranné práce, zdravotnické služby včetně první pomoci, boj s požáry, zajišťování a označování nebezpečných oblastí, dekontaminace a podobná ochranná opatření, poskytování nouzového ubytování a zásobování, okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení, bezodkladné pohřební služby, pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití) a doplňující činnosti nezbytná k plnění uvedených úkolů, včetně jejich plánování a organizování a také identifikuje úkoly civilní obrany v mezinárodním ozbrojeném konfliktu. I když Ženevské úmluvy jsou z hlediska mezinárodního práva vývojem již do značné míry překonány, zůstávají trvalým základem pro zpracování pojetí civilní ochrany. [23]

Novější mezinárodní smlouvy se již zaměřují na úpravu vzájemné pomoci při výskytu mimořádných situací, které přesahují hranice jednoho státu, nebo případy kdy zasažený stát není schopen zvládnout tuto situaci vlastními dostupnými prostředky. Právě pro zvýšení možnosti záchrany životů a ochrany zdraví občanů vznikla série mezinárodních smluv mezi Českou republikou a sousedními státy. Smlouva o dobrovolné pomoci, která ovšem musí být vyžádána, se Slovenskou republikou je platná od roku 2001.

O rok dříve již byla podepsána obdobná smlouva s Polskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při katastrofách, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, kde byly upraveny náležitosti žádosti o poskytnutí pomoci a rozsah poskytovaných materiálních či personálních prostředků. [27]

Smlouvu o poskytování dobrovolné pomoci při katastrofách či velkých haváriích má Česká republika uzavřenou i s Rakouskem, stejně jako ostatní smlouvy tohoto typu je i zde upra-

vena koordinace záchranných prací při společném zásahu či převoz vybavení a prostředků pomoci přes státní hranice. [27]

K rozvoji dobrých sousedských vztahů v Evropě přispívá i smlouva se Spolkovou republikou Německo o vzájemné pomoci při katastrofách a velkých haváriích, která má odbodnou strukturu jako výše jmenované mezinárodní smlouvy.

Ochrana obyvatelstva a jeho pohyb osob při řešení důsledků katastrof nebo velkých havárií přes státní hranice po vstupu České republiky do Schengenského prostoru doznala značného zjednodušení. Z podstaty Schengenských smluv vyplývá, že v rámci členských zemí lze volně překračovat státní hranice. [27]

2.1.3 Bezpečnostní politika státu

Jedná se o společenskou činnost, jejíž základ tvoří souhrn základních státních zájmů a cílů, jakož i hlavních nástrojů k jejich dosažení, směřující k zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků.

Bezpečnostní politiku státu tvoří pět základních komponentů:

- zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu,
- obranná politika,
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti,
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu,
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu. [28]

Základním dokumentem vlády, tvořícím realizační rámec bezpečnostní politiky České republiky, je **Bezpečnostní strategie**, která byla přijata Usnesením vlády č. 1254 ze dne 10. prosince 2004.

Existence bezpečnostního systému se zakládá na principiální funkci státu, kterou je zajištění ochrany zájmů občanů před ohroženími a riziky působícími proti zájmům nejen zvenčí, ale i zevnitř definované společnosti.

Bezpečnostní strategie je součástí bezpečnostního systému, který je definován prvky:

prvky institucionální ústřední: **prezident; parlament; vláda** (a její pracovní orgány); jednotlivé resorty – **ústřední správní úřady**;

prvky institucionální územní, kterými jsou orgány: **krajů** a dalších územních správních úřadů (**Krajské hygienické stanice**); **obcí** (zvláště s rozšířenou působností);

prvky výkonné, kterými jsou: **ozbrojené síly ČR; ozbrojené bezpečnostní sbory; záchranné sbory**; záchranné služby; havarijní služby; právnické a fyzické osoby (nemocnice).

Integrovaný záchranný systém není výkonným ani institucionálním prvkem bezpečnostního systému. Jedna ze základních funkcí státu a funkce bezpečnostního systému, kterou je, na základě právního řádu, zachování funkčnosti jednotlivých prvků a jejich koordinované činnosti i za situací přímého ohrožení zájmů státu, v zájmu zachování bezpečnosti. Naplnění této funkce se dosahuje prostřednictvím nepřetržitého procesu, sestávajícího z navazujících činností v oblasti: řízení a úkolování prvků, zajišťování informací, hodnocení rizik, plánování opatření, realizace opatření, vyhodnocování opatření.

Formování bezpečnostní politiky resortu zdravotnictví je v souladu s platnou legislativou a bezpečnostní strategií státu založenou na stěžejním principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, jeho života, zdraví a majetku.

Evropskému kontinentu v blízké budoucnosti války globálního nebo regionálního charakteru nehrozí, a tudíž bezprostřední vojenské ohrožení ČR se v současné době neočekává. Na území ČR přetrvávají hrozby vyplývající z nevojenských rizik. Je nutné trvale počítat s nebezpečím vzniku krizových oblastí a místních ozbrojených konfliktů v regionech, které by mohly přímo ohrozit státní zájmy České republiky. Také rizika pramenící z mezinárodního terorismu, organizovaného zločinu a ekonomické migrace zůstávají aktuální. ČR vzhledem ke své geografické poloze, členství v NATO, EU, OSN a začlenění do Schengenského prostoru představuje a bude představovat zájmový prostor pro působení různých subjektů spojených s páchaným terorismem. Za hlavní hrozbu bude nadále považován terorismus spojený s projevy radikálních forem extremistických a náboženských hnutí, zejména islámského fundamentalismu a pravicového extremismu.

Bezpečnost České republiky mohou nepřímo ovlivnit i další destabilizující faktory nevojenského charakteru, jako je proliferace zbraní hromadného ničení a prostředků jejich přepravy na cíl. Vedle šíření zbraní hromadného ničení představuje v současnosti jednu z ústředních celosvětových bezpečnostních hrozeb chemický, biologický, radiologický a jaderný (CBRN) terorismus. Mezi hrozby které mohou nabývat obrovských rozměrů, patří v 21. století „Cyber“ útoky, Při největším kybernetickém útoku, kdy bylo během pěti

let napadeno několik států včetně USA, Indie a Jižní Korey, zmizela data ze 72 organizací včetně OSN.

Dalším ohrožením bezpečnosti může být zhoršování životních podmínek, nebezpečí vzniku přírodních pohrom, katastrof, chudoba a jiné globalizační jevy. Další nepřímé ohrožení bezpečnosti České republiky mohou představovat pokračující ozbrojené národnostní, mezinárodní a náboženské konflikty v některých středoasijských a afrických státech. [27]

2.1.4 NATO

Organizace Severoatlantické smlouvy je vojensko-politická organizace, která byla založena 4. dubna 1949 a jejíž sídlo se nachází v Bruselu v Belgii. Podle místa podpisu NATO někdy bývá nazýváno Washingtonskou smlouvou.

Smlouva obsahuje 14 článků, mezi hlavní patří článek 5:

Smluvní strany uzavřeli dohodu, že pokud ozbrojený útok bude vedený proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti. [29]

Původních 12 zakládajících členů se snažilo o urovnání mezinárodních sporů mírovými prostředky. Důvodem vzniku byla reakce na II. světovou válku a vytvoření dvou bloků, k obraně proti Sovětskému svazu. V roce 1955 vstupuje do NATO Spolková Republika Německa a odpovědí Sovětského svazu na tuto událost bylo vytvoření Varšavské smlouvy, jejímž členem se stalo i bývalé Československo.

Dne 12. března 1999 vstoupily do NATO první země východního bloku, mezi nimi i Česká republika. Do základních cílů NATO patří kolektivní bezpečnost členských států, (základem je článek č. 5) spolupráce mezi členskými státy po stránce politické i vojenské (obrana států) a po ukončení studené války se hlavním cílem stal boj proti terorizmu. V současnosti je součástí NATO 28 členských států. Ve vztahu k NATO vyplývají pro ČR úkoly z Ministerské směrnice civilního nouzového plánování NATO, která je pravidelně každé dva roky projednávána a schvalována.

2.1.5 OSN

Organizace spojených národů je univerzální celosvětová organizace, jejímž hlavním cílem je zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce 193 států. Je nástupcem Společnosti národů, která působila mezi I. a II. světovou válkou.

OSN byla založena 24. října 1945 v San Franciscu (USA) na základě přijetí Charty OSN 50 státy, včetně tehdejší ČSR, a významné podpory Rockefellerova fondu. Mezi její cíle patří: udržování mezinárodního míru a bezpečnosti; rozvíjení přátelských vztahů mezi národy; řešení hospodářských, ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek, podpora práv a svobod lidí.

Cíle do roku 2015: snížení chudoby, dosažení alespoň primárního vzdělání u celé populace; prosazení rovnosti mužů a žen; snížení dětské úmrtnosti; zlepšení zdraví matek; boj s AIDS, malárií a dalšími nemocemi.

OSN disponuje prostředky směřujícími k udržení míru, mezi nejvýznamnější patří:

Rezoluce požaduje „okamžité příměří“ a mezinárodnímu společenství povoluje použít všechny prostředky ke zřízení bezletové zóny a taky krátké zahraniční intervenci za účelem ochrany civilního obyvatelstva.

Embargo jeden z nejkrajnějších prostředků diplomatického nátlaku (mírnější donucovací prostředek), kdy členské státy nemohou vyvážet zbraně ani nevojenský materiál do těchto zemí. (například ropu, plyn a další suroviny) do zemí, kde je embargo uvaleno.

Sankce k sankcím jako donucovacímu prostředku Rada bezpečnosti OSN sahá v případech, kdy je ohrožen mír a selhalo veškeré diplomatické úsilí. Státy, které se neřídí přijatými rezolucemi a ignorují mírové úsilí mezinárodních společenství jsou sankcemi izolovány od zbytku světa. Sankce mají mnoho forem, většinou hospodářské a plošné, nebo zbrojní, finanční i diplomatická omezení, zákazy cestování. Sankce by měly přimět příslušný stát, aby postupoval v souladu s cíli stanovenými Radou bezpečnosti OSN, aniž by se muselo použít násilí. [30]

2.1.6 EU

Evropská unie je politická a ekonomická unie, která vznikla v roce 1993 na základě uzavření Smlouvy o Evropské unii (dříve se jmenovala Maastrichtská smlouva). Tato smlouva

navazovala na evropský integrační proces z padesátých let. Je jako integrační celek, který vykazuje zásadní rozdíly oproti mezinárodním organizacím, proto je Evropská unie specifickou organizací, která stojí v jistém smyslu nad členskými státy, které na ni přenesly některé své svrchované pravomoci. Cílem EU je vytvoření společného trhu, hospodářské a měnové unie, podpora rozvoje a růstu hospodářství, větší zaměstnanosti, konkurenceschopnosti, zlepšování životní úrovně a kvality životního prostředí.

Evropskou unii od posledního rozšíření (1. 7. 2013) tvoří 28 evropských států. Za usmíření v Evropě a sjednocení kontinentu, za úspěšný boj o demokracii a lidská práva byla v roce 2012 Evropské unii udělena Nobelova cena za mír. [24]

2.2 Historické souvislosti, právní východiska civilní ochrany

Období organizované ochrany obyvatelstva v našich zemích je možno rozdělit do několika časových úseků:

od svého vzniku v roce 1935 do roku 1945,

poválečné období 1945 – 1951,

rozmezí let 1951 – 1957,

rozmezí let 1958 – 1978,

rozmezí let 1979 – 1989,

rozmezí let 1989 – 2000,

současný stav od roku 2000 – doposud. [8]

2.2.1 Od svého vzniku v roce 1935 do roku 1945

Od svého vzniku v roce 1935 do roku 1938 představovala civilní protiletecká ochrana historickou etapu existence ochrany obyvatelstva v demokratických podmínkách, která skončila zánikem republiky a vznikem Protektorátu Čechy a Morava a Slovenské republiky.

Dlouhou dobu hlavní roli při ochraně civilních obyvatel hrálo ukrytí například před leteckými útoky. Každý vlastník nemovitosti, na níž stály podniky, ústavy nebo jiná zařízení a to zejména s větším počtem zaměstnanců nebo uživatelů, byl dle zákona povinen se postarat o vhodné úkryty pro tyto osoby. Tento zákon o ochraně a obraně proti leteckým útokům z roku 1935 odrážel skutečnost, že letecké útoky nebylo možno určit s dostatečným časovým předstihem, aby bylo možné úspěšně provést ochranu obyvatel. Zákon z roku 1936 o obraně státu vznikl v prostředí hrozby druhé světové války, do plánu ochrany

obyvatelstva proti zásahům vnějšího útoku zařazuje i odsunutí obyvatelstva a jeho ochranu proti leteckým a jiným podobným nepřátelským útokům. [8]

Druhá světová válka výrazně zrychlila tempo vývoje nových zbraní a zbraňových systémů. Zvýšil se jejich dostřel, mobilita a účinek. Rovněž byly vyvinuty nové druhy zbraní jako rakety nebo jaderné zbraně. Díky vědeckotechnickému rozvoji se výrazně zvýšila úderná síla a mobilita operujících armád a i jejich týlové zabezpečení se podstatně změnilo, což umožnilo bojujícím armádám ještě více zvětšit svůj operační rádius. Všechny tyto skutečnosti a mnohé další faktory vedly k tomu, že se prakticky úplně setřel rozdíl mezi bojištěm a zápolím. Díky novým strategickým zbraním (dálkové bombardéry, rakety) muselo obyvatelstvo v týlu čelit takovému vojenskému napadení ze strany nepřítele, které dosud nepoznalo (bombardování měst Varšava, Londýn, Drážďany). Bojující státy musely přijmout nová opatření v obraně a ochraně civilního obyvatelstva. Jestliže před druhou světovou válkou ve většině států neexistoval systém ochrany a obrany civilního obyvatelstva nebo jen ojediněle, pak během bojů v posledním světovém konfliktu došlo k jeho prudkému rozvoji. Přičemž německý systém (Luftschutz) patřil k těm nejpropracovanějším. Válka ukázala vládám evropských států nutnost vybudování kvalitního systému civilní ochrany, který by chránil civilní obyvatelstvo před útoky nepřítele a zároveň by umožnil relativně plynulý chod národního hospodářství.

Poválečná euforie však těmto snahám příliš nepřála a v některých zemích dokonce docházelo k opačnému vývoji, k útlumu systému civilní obrany a ochrany. Teprve rozdělení světa do dvou zneprátelených bloků a plné rozvinutí tzv. studené války mezi USA a Sovětským svazem a jejich spojenci umožnilo opět vybudovat ve většině evropských států systém ochrany civilního obyvatelstva. [8]

2.2.2 Poválečné období 1945 – 1951

Poválečné období 1945 - 1951 bylo charakteristické likvidací civilní protiletecké ochrany do roku 1948 a snahou o její znovu vybudování po tomto datu.

Po skončení druhé světové války na území Československa přetrvávala některá opatření související s ochranou obyvatelstva před vzdušným napadením až do konce roku 1945 - Civilní protiletecká ochrana (CPO). Ovšem již na podzim roku 1945 na základě usnesení vlády a směrnic Ministerstva vnitra došlo k postupné likvidaci zařízení a materiálu protiletecké ochrany. Jen v ojedinělých případech nebyly objekty CPO likvidovány, ale naopak byly udržovány v provozu případně dokončeny (štolových velkokapacitních úkrytů v Plzni a Brně) V roce 1947 byly dobudovány podobné objekty v Brně. Koncem roku 1947 bylo

na Ministerstvu vnitra zřízeno oddělení zajišťující civilní protiletectkou ochranu a požární ochranu. V rámci prozatímní organizace byla při krajských velitelství Sboru národní bezpečnosti vybudována tzv. oddělení C. Přesto v letech 1945-1948 neposkytovala CPO dostatečnou ochranu civilnímu a obyvatelstvu a její působnost byla nadále zmenšována.

Komunistický převrat a počáteční fáze studené války změnilo nazírání oficiálních míst na úlohu a postavení civilní ochrany ve společnosti. Přesto se období od února 1948 do konce roku 1950 vyznačovalo živelností a nekoordinovaností v řízení CPO.

Na počátku června 1948 probíhaly první přípravy reaktivace CPO podle její směrnice o prozatímní organizaci, která vycházela ze zákona č. 82/1935 Sb. Podle této směrnice byla zřizována místní, okresní a krajská velitelství protiletectké ochrany. Byl budován systém, krajských inspektorátů, okresních inspektorátů a místních velitelství. Nejnižším článkem struktury CPO byla místní velitelství, jichž mělo být vybudováno okolo 15 000. Organizace CPO byla řízena Ministerstvem vnitra. Na podzim 1948 byl vytvořen Technický a výzkumný ústav protiletectké ochrany, na kterém byly zahájeny první tři kurzy civilní ochrany, jejichž absolventi byli předurčeni do funkcí krajských a okresních inspektorů.

V roce 1949 mělo být do celkové struktury CPO začleněno 5 výcvikových praporů tzv. teritoriálních jednotek CPO, každý o síle 200 až 300 mužů. Jejich základ vytvořila výcviková střediska, ve kterých se v pětiměsíčních kurzech připravovali příslušníci Finanční stráže a SNB. Příprava probíhala ve zdokonalování chemické, ženíjní a spojovací odbornosti. Do jednotek CPO mělo být zařazeno rovněž asi 500 000 dobrovolných a profesionálních hasičů.

Kromě organizační výstavby civilní ochrany se přistoupilo v letech 1947-1949 k vypracování nového zákona o civilní obraně, který by reflektoval zkušenosti ze skončené války a nahradil stávající z roku 1935.

Vyostřování vztahů mezi Západem a Východem vedlo ke zvyšování reálné možnosti vojenského střetu mezi oběma bloky. V roce 1950 pověřilo sovětské vedení československé stranické představitele urychleně vybudovat materiálně a kádrově Československou armádu tak, aby nejpozději v roce 1953 byla plně připravena na možný světový konflikt se západními demokraciemi. Tato tzv. urychlená výstavba armády měla zásadní dopad na dosavadní pojetí civilní ochrany a její další budování. [8]

2.2.3 Rozmezí let 1951 – 1957

Rozmezí let 1951 - 1957 se vyznačovalo vznikem civilní obrany a její výstavbou v duchu centralistického pojetí státu pod přímým vlivem tehdejšího Sovětského svazu se zaměřením na ochranu proti konvenčním zbraním v případě ozbrojeného konfliktu.

Na jaře 1951 přijeli na žádost představitelů Ministerstva vnitra do Československa sovětskí poradci. Podle jejich doporučení byla připravena zcela nová koncepce civilní ochrany, která z převážné části kopírovala sovětský model. Civilní ochrana měla být budována jako jednotný, centralizovaný a vojensky organizovaný systém, ovšem s masovým zapojením obyvatelstva.

Výstavbu a činnost Civilní obrany (CO) umožnilo usnesení vlády ČSR o Civilní obraně z 13. července 1951 a Nařízení o základních úlohách a povinnostech CO, které tvořilo přílohu usnesení. (Dokumenty ve své podstatě rušily platnost zákona o Civilní protiletecké ochraně z roku 1935.) Úlohou zřízené Civilní obrany bylo zajistit účinnou ochranu a obranu obyvatelstva, měst a závodů před účinky leteckých útoků. Na právní základ byla postavena také povinnost všech občanů Československa podílet se na realizování jednotlivých opatření. Mezi základní úkoly CO patřilo především vyrozumívání obyvatelstva a zaměstnanců podniků o nebezpečí leteckých útoků, příprava organizačních a maskovacích opatření, zabezpečení ochranných prostředků pro obyvatelstvo, budování speciálních staveb (krytů), ochrana historických a uměleckých památek, udržování pořádku a bezpečnosti při leteckých útocích a odstraňování jejich následků.

Výstavba řídicích orgánů Civilní obrany se realizovala na základě teritoriálního a resortního principu a kategorizace měst, hospodářských objektů podle jejich významu. Města a obce byly rozděleny do třech kategorií. (I. kategorii tvořila nejdůležitější společensko-politická a průmyslová centra, II. a III. kategorii tvořila města s menším průmyslovým potenciálem, ale s velkým celostátním významem.) Ve městech a obcích nezařazených do těchto kategorií se měly opatření CO provádět pouze v rámci rozsahu.

Řídicím orgánem Civilní obrany bylo Ministerstvo vnitra, na Slovensku pověření vnitra. V srpnu 1951 byl na Ministerstvu vnitra ustaven Ústřední odbor civilní obrany řízený přímo ministrem. Na Slovensku byl v pověření vnitra zřízen Odbor CO, který po operativní a odborné stránce podléhal Ústřednímu odboru CO. Na krajích byla vytvořena oddělení CO krajských národních výborů (KNV) a v okresech inspektoráty CO. Ve větších a důležitých městech byly zřízeny štáby CO měst.

V resortní sféře vznikala řídicí pracoviště CO na ministerstvech a byly zřizovány štáby CO objektů ve velkých a důležitých závodech, zařízeních a provozech.

Do systému nově vzniklé Civilní obrany byly podle vládního usnesení zapojeny rovněž společenské organizace jako Československý červený kříž, Československý svaz požární ochrany a Svaz pro spolupráci s armádou. Ministerstvo národní obrany bylo pověřeno zformovat vojenské jednotky Civilní obrany.

Posláním kádrových vojenských jednotek CO bylo provádění záchranných a likvidačních prací ve městech, pro něž byly předurčeny. Materiálně technické vybavení jednotek bylo na nízké úrovni a ani ubytovací prostory pro nové útvary CO neodpovídaly tehdy běžným standardům.

V polovině padesátých let začaly ovlivňovat strukturu a činnost jednotlivých složek CO nové aspekty vedení bojové činnosti spojené se zavedením jaderných zbraní do výzbroje armád. Civilní obraně připadla strategická úloha v počáteční fázi války při zabezpečení životně důležitých funkcí státních orgánů a národního hospodářství. Příprava na činnost za použití atomových zbraní a na likvidaci jejich následků znamenalo opustit dosavadní místní způsob obrany a ochrany obyvatelstva a objektů proti klasickým způsobům napadení a orientovat CO na plošné řešení obrany celého teritoria proti všem druhům zbraní.

V tomto období došlo i k celkovému rozvoji civilní obrany na všech úrovních, kromě plánů ukrytí obyvatelstva byly plně rozpracovány i plány evakuace jako ochrana proti napadení všemi druhy zbraní hromadného ničení. Možnost jaderného útoku přispěla ke změně filozofie ochrany obyvatelstva.

Na počátku února 1956 se uskutečnila reorganizace kádrových vojenských jednotek CO a vláda schválila novou kategorizaci měst a objektů. Vedle stávajících tří kategorií byla zavedena nová tzv. skupina Z měst a objektů, kde bylo možno předpokládat útok jadernými zbraněmi. Rovněž byl přijat nový perspektivní plán rozvoje CO, který kladl důraz na posílení krajských složek CO. Předseda KNV a zároveň krajský velitel CO měl podle tohoto plánu v případě nasazení k dispozici 6 až 8 000 osob jednotlivých složek CO. [8]

Změnil se také charakter výstavby speciálních staveb CO. Při jejich výstavbě se počítalo s účinky jaderných zbraní a dosavadní objekty byly podle nových specifikací upravovány (zesilování stěn objektů, výměna filtroventilačního zařízení). Nově stavěné úkryty měly podle nových předpisů Ministerstva vnitra pokrýt 60-70 procent osob daného města nebo objektu.

2.2.4 Rozmezí let 1958 – 1978

V letech 1958 - 1975 plnila civilní obrana úkoly a opatření, spojené s ochranou obyvatelstva a národního hospodářství proti použití zbraní hromadného ničení v případě ozbrojeného konfliktu. Do řízení civilní ochrany se promítly změny ve státoprávním uspořádání země v roce 1968.

Dne 15. ledna 1958 bylo vydáno vládní usnesení č. 49 o Civilní obraně Republiky československé spolu se Směrnicemi o CO, které novelizováno nařízení vlády o základních úlohách CO z roku 1951. Civilní obrana se ve směrnících charakterizovala jako organizovaná činnost a souhrn opatření k zajištění ochrany a obrany obyvatelstva před následky nepřátelských vzdušných útoků a zajištění plynulého chodu národního hospodářství.

Základními prvky ve struktuře systému CO byly: vojsko CO, služby CO krajů, okresů a měst (zdravotnické, spojovací, energetické, plynárenské, dopravní, zemědělské, maskovací, silniční a mostní a další), služby a útvary CO objektů, veřejné útvary CO (dobrovolnické skupiny, zdravotnické útvary a domovní požární hlídky), stavby a jiná zařízení CO. Zůstal zachován dosavadní systém řízení Civilní obrany. Při změně státní správy a územního uspořádání státu v roce 1960 se také změnila struktura řídicích orgánů CO.

Nově přijatý zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky (ČSSR) ještě více konkretizoval postavení a úlohy Civilní obrany v branném systému státu. Na jeho základě byla prohloubena spolupráce CO s ostatními brannými a ozbrojenými složkami státu. V souvislosti s dalším rozvojem raket a jaderných zbraní byl kladen důraz na co nejkratší uvedení CO do pohotovosti a vykonání hlavních opatření v nejkratším možném časovém intervalu. Do popředí se dostala evakuace obyvatelstva, jeho ukrytí ve speciálních objektech CO a vybavení občanů prostředky individuální protichemické ochrany. Za tímto účelem byly na přelomu padesátých a šedesátých let provedeny tzv. cílové analýzy, které vytyčily možná ohniska atomových zásahů. Na základě těchto analýz byla také pozměněna kategorizace měst a objektů a byly rovněž upraveny evakuační plány.

Roku 1962 došlo k schválení nové koncepce ochrany obyvatelstva a národního hospodářství. Díky šíření ZHN není možné zajistit plnou ochranu obyvatelstva, proto koncepce počítá se snižováním možných ztrát. Prioritou již není ukrytí z důvodu značné časové náročnosti výstavby nových úkrytů. Hlavní se stává evakuace obyvatelstva z ohrožených prostor jako finančně akceptovatelnější alternativa. Tato koncepce byla platná téměř 20 let, poté muselo dojít k přehodnocení koncepce, protože se změnila světová situace a časy možných útoků se značně zkrátily. Čímž se prioritním stalo opět ukrytí. [8]

V polovině 60. let došlo k celkovému rozvoji civilní obrany na všech úrovních, kromě plánů ukrytí obyvatelstva byly plně rozpracovány i plány evakuace jako ochrana proti napadení všemi druhy zbraní hromadného ničení. Možnost jaderného útoku přispěla ke změně filozofie ochrany obyvatelstva.

Od poloviny šedesátých se připravoval tzv. jednotný branný systém ČSSR. Nový systém měl zjednodušit dosavadní organizační soustavu obrany země, zpružnit její řízení a odstranit její duplicitní funkce.

Na počátku roku 1967 byl schválen návrh nového jednotného branného systému ČSSR, na jehož základě se měl teritoriální systém obrany členit do čtyř oblastí: politické a ideové činnosti, vojenské, ekonomického zabezpečení obrany a zajištění ochrany obyvatelstva, bezpečnostních a zákonných opatření k ochraně teritoria.

V tomto období se výrazně zvýšila připravenost a vycvičenost vojenských jednotek Civilní obrany. Rovněž personální a materiální dotace doznala výrazných změn, včetně provádění prvních dílčích prověrek funkčnosti systému CO.

Roku 1969 došlo k nové kategorizaci míst a objektů dle vyhodnocení předpokládaného nepřítele, poprvé byly do kategorií zařazeny i vojenské cíle. Rozdělení míst a objektů bylo následující - zvláštní kategorie – největší a nejdůležitější politicko-ekonomická centra;

- kategorie – místa, která jsou důležitými hospodářskými centry, a kde je očekáván jaderný úder nepřítele;
- kategorie – místa, která nejsou hospodářskými centry, ale která mají velký počet obyvatel a města, která mají důležité závody nebo dopravní uzly a města v bezprostřední blízkosti např. letišť, mostů, vojenských objektů apod.;
- kategorie – místa, kde se nepředpokládá jaderný úder.

Tato kategorizace obsahovala ustanovení, že je třeba počítat se dvěma základními principy ochrany proti ZHN, tj. ukrytím a evakuací nebo rozptylem obyvatelstva s tím, že evakuaci obyvatelstva je třeba připravit pro města zvláštní a I. kategorie, z prostorů určených přehrad a z prostorů ohrožených zátopovou vlnou. [6]

Přetrvávající hrozba termojaderné války vedla ke koncepci využití pražského metra pro účely civilní obrany, která byla schválena Radou obrany státu dne 22. dubna 1971, která počítala s využitím metra nejen jako úkrytu obyvatelstva, ale i využití jeho tras pro evakuaci obyvatelstva z centrálních částí města do okrajových čtvrtí a zde navázání na další evakuační trasy.

Se vznikem československé federace došlo k upravení centrálního řízení Civilní obrany. Dosavadní štáb CO ČSSR delegoval vlastní řízení Civilní obrany na jednotlivá národní ministerstva vnitra a na štáby CO obou republik. Štáb CO ČSSR nadále pouze zpracovával celkovou koncepci výstavby a rozvoje CO. V první polovině sedmdesátých let byly postupně připravovány kroky k vydání nového zákona o civilní obraně, který měl více reflektovat nové podmínky v oblasti řízení CO a vývoje vojenství. Měl nahradit dosavadní zákon a různá usnesení a nařízení vlády o Civilní obraně (nebyl přijat). Za předpokladu, že se setře rozdíl mezi civilními a vojenskými cíli, stále větší úlohu ve vývoji a činnosti CO sehrávala Československá lidová armáda, která některé úkoly, které doposud plnila Civilní obrana, od ní přebírala. [8]

Začátkem roku 1973 proběhly v Sovětském svazu konzultace o dalším perspektivním vývoji Civilní obrany v Československu. Kromě projednání otázek ochrany a obrany obyvatelstva a rozvoje nevojenské struktury CO byla také projednána její vojenská část. Byl kladen důraz na to, že jednotky Civilní obrany bylo třeba udržovat v neustálé připravenosti. Dále měla CO zabezpečit svůj podíl v přípravě ochrany celého teritoria a svá opatření sladit s dalšími ozbrojenými složkami státu.

Za účelem posílení odpovědnosti občanů za jejich připravenost k civilní obraně byl přijat v roce 1973 zákon o branné výchově. V tomtéž roce vydalo Federální ministerstvo vnitra (tedy štáb Civilní obrany ČSSR) směrnici pro zpracování plánu evakuace a evakuační přípravy na území ČSSR. Hlavním smyslem bylo docílit jednotného výkladu ochrany obyvatelstva evakuací u všech složek, které zabezpečují evakuaci nebo se podílejí na přípravě a provedení evakuace. [9]

V roce 1976 vojenské útvary CO byly převedeny do podřízenosti Ministerstva národní obrany. Přestože Civilní obrana v sedmdesátých a osmdesátých letech nebyla preferovanou složkou armády a ani její pluky nepatřily mezi elitní útvary, její materiální vybavení se nadále zlepšovalo.

2.2.5 Rozmezí let 1979 – 1989

Relativně dlouhá časová etapa 1979 - 1989 byla charakterizována přechodem civilní obrany z resortu federálního ministerstva vnitra k resortu federálního ministerstva obrany, novou koncepcí ochrany obyvatelstva a snahou právně legalizovat činnost civilní obrany při přírodních katastrofách a průmyslových haváriích v době míru.

V letech 1981-1985 se štáby a jednotky CO účastnily likvidace 40 živelních pohrom a havárií v podnicích nebo železničních neštěstí. Od začlenění CO do sestavy armády se její jednotky pravidelně účastnily vojenských cvičení. Sami pak provedli několik cvičení. V tomto období také došlo k prohloubení spolupráce s ostatními civilními obranami států Varšavské smlouvy, která se projevila především v konání společných cvičení.

Systém civilní ochrany obyvatelstva v Československu během 40 let komunistického režimu prokázal svoji funkčnost a akceschopnost, avšak naplnění úlohy obrany obyvatelstva proti útokům ze strany nepřítele byla při reálné možnosti nasazení raketojader- ných prostředků na obou protivných stranách prakticky mizivá. [8]

2.2.6 Rozmezí let 1989 – 2000

Tuto časovou etapu lze rozdělit na dvě období let 1990 – 1992 a od roku 1993, které se týkají činnosti civilní obrany v podmínkách demokratické ČSFR a samostatné České republiky. Tato období odrážejí množství systémových, organizačních a legislativních změn. Mimo jiné i změnu názvu - od roku 1993 se hovoří o civilní ochraně a po přijetí nové legislativy v roce 2000 o ochraně obyvatelstva.

Od roku 1990 byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní spolehlivý systém ochrany obyvatelstva a k tomu byla ústředními orgány státu přijata řada opatření a usnesení:

- 17. března 1993 přijala vláda České republiky Usnesení č. 126, jehož obsahem byla Opatření civilní ochrany České republiky. V opatřeních je deklarováno, že do doby přijetí právní úpravy civilní obrany je nutno zachovat funkčnosti systému civilní ochrany v souladu s čl. 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmlouvám z 12. srpna 1949, o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů.
- 31. 12. 1993 byly zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst na základě Usnesení vlády České republiky ze dne 24. prosince 1993 čl. 660
- 1. ledna 1994 převzaly úkoly civilní ochrany okresní úřady (magistráty měst),
- Usnesením vlády České republiky č. 53 ze dne 20. ledna 1999 byl vysloven souhlas s převodem výkonu státní správy ve věcech civilní obrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra, s účinností od 1. ledna 2000

3 SOUČASNÝ STAV V OBLASTI UKRYTÍ OBYVATELSTVA ZLÍNSKÉHO KRAJE

Ukrytí jako prostředek ochrany obyvatelstva je již samozřejmou součástí krizového i havarijního plánování. Pokud by nebyla fázi plánování věnována dostatečná pozornost a nebyla by důsledně prováděna, šlo by jen těžko předpokládat, že by ukrytí obyvatel mohlo být úspěšně realizováno (bez dostatečně připravených vhodných prostor a přesně rozplánovaných postupů a prostředků), a tudíž by ztratilo část své efektivity jako prostředek ochrany životů a zdraví obyvatelstva.

Oblast ukrytí obyvatelstva i jejího plánování je zpracováno ve vyhlášce k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Kromě dalšího se opatření zahrnuje vymezení evakuačních tras, stanovení potřeby a zajištění dopravních prostředků, zajištění propustnosti tras, regulaci pohybu obyvatelstva při evakuaci a ukrytí, přípravu na řízení dopravy s využitím grafikonů přepravy, založenou na analýze evakuačních tras a z ní vyplývající kapacitě. [19]

Vyhláška o některých podrobnostech zabezpečení IZS v přílohové části určuje zcela přesně obsah havarijních plánů kraje i vnějších havarijních plánů, jejichž nedílnou součástí je i plán ukrytí obyvatelstva (jako jeden z plánů konkrétních činností). Tyto plány jsou zpracovávány Hasičským záchranným sborem (HZS) a jsou určeny pouze pro nevojenská ohrožení. Plán ukrytí obyvatelstva (jako součást havarijního plánu kraje) obsahuje:

- zásady zabezpečení ukrytím,
- rozdělení odpovědnosti za ukrytí obyvatelstva,
- souhrnný plán ukrytí obyvatelstva,
- přehledy stálých a improvizovaných úkrytů.
- orgány pro řízení evakuace a způsob jejich vyrozumění;
- rozdělení odpovědnosti za provedení evakuace obyvatelstva.

Ukrytí obyvatelstva je využití úkrytů a jiných vhodných prostor k ochraně obyvatelstva před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem, chemickými nebo biologickými látkami a proti tlakovým účinkům zbraní hromadného ničení. K tomuto účelu se využívají improvizované a stálé úkryty.

3.1 Stálé úkryty

Stálé úkryty jsou ochranné stavby trvalého charakteru, které byly projektovány a postaveny tak, aby poskytovaly účinnou ochranu ukryvaných osob proti účinkům střepin, tlakové vlny, světelného záření i pronikavé radiace. Kolektivní filtry dále zachycují bojové chemické látky a biologické látky. Mezi SÚ patří stálé tlakově odolné úkryty a stálé tlakově neodolné úkryty. Otvory úkrytů lze hermeticky uzavřít. Jsou vybaveny kapacitně odpovídajícím filtroventilačním zařízením s filtry a dalším technologickým vybavením, které vytváří podmínky pro dlouhodobý pobyt ukryvaných osob po dobu až 3 dnů. SÚ jsou značně odolné proti přímým zásahům klasických trhavých i tříštivých střel. Stropní konstrukce nad vestavěnými úkryty v budovách jsou stavebně provedeny tak, aby unesly váhu trosek zřícených budov. SÚ musí být bez ohledu na odolnost a umístění připraveny přijmout ve stanovených lhůtách osoby k ukrytí. [5]

Po vyhlášení krizového stavu se před vlastním přijetím osob zpohotovují podle zpracovaných postupů (harmonogramu zpohotovení) do **3 dnů** odborně vycvičenými osobami (krytovými družstvy) znajícími jejich provoz. Doby zpohotovení konkrétních SÚ uvádějí evidenční listy. Doběhové vzdálenosti jsou do **300 m**. Pro případ snadnějšího vyhledávání osob v případě zavalení úkrytu jsou SÚ vybaveny radiomajáky. V úkrytu se vyvěšuje úkrytový řád obsahující pokyny pro chování a činnost ukryvaných osob. Tím se ukryvané osoby po seznámení řídí. Seznam ukryvaných osob se pořizuje až při obsazování úkrytu. Ukryvané osoby vykonávají pomocné práce podle požadavků velitele úkrytu a členů krytového družstva. SÚ vyžadují provádění odborné údržby proškolenou osobou (údržbářem) v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem (CO-4-2, „Údržba a provoz stálých úkrytů civilní obrany“). Stálé úkryty, které byly vybudovány pro ochranu obyvatelstva proti účinkům zbraní hromadného ničení, nelze z hlediska doby jejich zpohotovení využít při nevojenském ohrožení.

Stálé úkryty jsou ochranné stavby trvalého charakteru v podzemní části staveb nebo stavby samostatně stojící. Stálé úkryty dělíme:

- stálé tlakově odolné úkryty - **STOÚ**
- stálé tlakově neodolné úkryty - **STNÚ**

STOÚ se využívají k ochraně obyvatelstva proti účinkům zbraní hromadného ničení v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu.

STNÚ se využívají k ochraně obyvatelstva proti účinkům světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem a částečně proti účinkům zbraní hromadného ničení v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu.

3.2 Improvizované úkryty

Improvizované úkryty jsou podzemní nebo i nadzemní prostory ve stavbách určené k ukrytí obyvatelstva. Poskytují ochranu proti účinkům střepin, světelného záření, pronikavé radiaci a částečně proti účinkům tlakové vlny. Vhodnými prostory pro zřízení improvizovaných úkrytů jsou podzemní prostory v budovách nebo prostory částečně zapuštěné pod úroveň terénu, nejlépe se vstupem do úkrytu z budovy. Je vhodné, aby obvodové zdivo IÚ mělo co nejmenší počet oken a dveří s minimálním množstvím prací nutných pro úpravu (všeobecně platí: čím silnější je zdivo, tím kvalitnější je ochrana). Podlahová plocha pro ukryvanou osobu je stanovena **1,5 - 3 m²**. Doporučuje se, aby jeden IÚ měl kapacitu minimálně **50** ukryvaných osob. Výběr vhodného prostoru ke zřízení IÚ se provádí v době míru. Pro úkryt je zpracován **Základní list úkrytu**, který obsahuje postup prací upravující prostor na IÚ. IÚ se zpohotovují **po vyhlášení krizového stavu** podle zpracovaných postupů do **5 dnů** v těchto etapách:

- v první etapě se provádí vyklizení vybraného prostoru, kontrola uzávěru páry, plynu, vody, elektrické energie a příprava k příjmu ukryvaných osob;
- v druhé etapě se provádějí úpravy v úkrytu zejména přívodu vzduchu, utěsnění, vnitřní a venkovní úpravy;
- ve třetí etapě se provádějí opatření ke zvýšení ochranných vlastností, zejména zesílení únosnosti stropních konstrukcí podpěrami, zvětšení zapuštění úkrytů násypy a provedení opatření k nouzovému opuštění úkrytu.

Improvizované úkryty lze využít i při nevojenském ohrožení, avšak dle typu nebezpečné látky (látka lehčí nebo těžší než vzduch). Podle toho se ukrytí bude realizovat buďto v suterénních prostorech nebo naopak ve vyšších patrech budovy na straně odvrácené k výbuchu nebo úniku látky. K ukrytí osob před toxickými účinky nebezpečných látek budou využívány přirozené vlastnosti staveb a prováděny úpravy proti pronikání těchto látek. (např. únik látky při průmyslové havárii, při havárii v silniční dopravě atd.). [5]

Odpovědnost za zpohotovení SÚ a IÚ příslušní starostové obcí, právnické a podnikající fyzické osoby a fyzické osoby, které vlastní SÚ a budovy určené plánem ukrytí ke zřízení IÚ. Ukrytí organizují orgány samosprávy. Personálně zpohotovení zabezpečují majitelé,

uživatelé i jiné osoby. Zpohotovnění SÚ provádějí obsluhy a krytová družstva. Dovybavení SÚ židlemi, lavicemi a dalším materiálem se provádí v rámci zpohotovnění úkrytu.

Pro obce, kde se předpokládá využít kromě svépomoci obyvatelstva stavební a výrobní organizace, je účelné zpracovat jako pomocný dokument k souhrnnému grafickému plánu ukrytí harmonogram prací k řízení zpohotovování úkrytů ve prospěch obyvatelstva s jednoduchými prováděcími dokumenty pro splnění konkrétních úkolů.

Zpohotovnění IÚ vyžaduje zajištění potřebného materiálu z místních zdrojů obcemi a objekty. O materiálu z místních zdrojů vedou obce přehled.

Náhrady výdajů právníckým a podnikajícím fyzickým osobám vlastníci SÚ určené plánem ukrytí lze získat daňovým odpočtem na základě zákona č. 239/2000 Sb., o IZS.

4 KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY

V letech 2001 – 2002 byla Ministerstvem vnitra - generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky zpracována Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, schválená usnesením vlády ze dne ze dne 22. dubna 2002 č. 417. Přílohou tohoto usnesení vlády byl Harmonogram realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015.

V závěru roku 2004 byla na základě podkladů hasičských záchranných sborů krajů, zpracována informace o stavu plnění Koncepce 2006/2015 s návrhem na její dílčí úpravu. Vláda vzala tuto informaci na vědomí a schválila navržené úpravy, které byly do Koncepce 2006/2015 a do harmonogramu opatření zapracovány (bylo přijato usnesení ze dne 5. ledna 2005 č. 21).

V průběhu roku 2007 zpracovalo MV-GŘ HZS ČR ve spolupráci s dotčenými ústředními orgány státní správy Vyhodnocení stavu realizace i Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 a návrh Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Materiál byl projednán v Bezpečnostní radě státu dne 17. ledna 2008, bylo přijato usnesení č. 3, kterým BRS vzala předložený materiál na vědomí a uložila ministru vnitra předložit jej na schůzi vlády České republiky. Vláda projednala uvedený materiál na svém jednání dne 25. února 2008 a přijala usnesení č. 165, kterým vzala na vědomí části 1. a 2. a schválila části 3. a 4., tedy novou koncepci a z ní vyplývající harmonogram opatření, který byl zařazen jako příloha uvedeného usnesení vlády.

4.1 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

Opatření, která jsou připravená v mírovém období, budou v případě potřeby využita i za válečného stavu. Všechny doporučené zásady a principy ohledně lepší připravenosti a případného boje s terorizmem se zohlednili v koncepci. [2]

Koncepce ochrany obyvatelstva zohledňuje širší kontext vývoje bezpečnostního prostředí a procesy společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (EU). Jejím předmětem je zapojení ozbrojených sil a prostředků civilní ochrany v NATO a EU, které mohou ovlivňovat ochranu obyvatelstva a jejich řízení a uskutečňování.

Mezi základní opatření ochrany obyvatelstva patří minimalizace negativních dopadů mimořádných událostí a krizových situací nevojenského charakteru, ale také zajištění ochrany proti účinkům nejničivějších prostředků jaderných, biologických, toxických a chemických zbraní. Musí být zajištěno fungování subsystému jako:

- meteorologického pozorování;
- radiačního a chemického průzkumu (monitoringu);
- varování a řízení činnosti při použití zbraní hromadného ničení;
- kontroly radioaktivního ozáření;
- dekontaminace;
- odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení;
- přípravy osob.

V EU vznikají odborové agendy, které reagují právě na vývoj bezpečnostního prostředí a z toho důvodu se do popředí zájmu dostávají stále více otázky vnitřní a společné zahraniční bezpečnostní politiky, kritické infrastruktury, jejíž nefunkčnost by měla závažný dopad na bezpečnost státu, ekonomiku, veřejnou správu a zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, včetně problematiky ochrany obyvatelstva. [2]

Koncepce 2013/2020 je členěna na jednotlivé kapitoly a podkapitoly v několika úrovních komplexně řešící problematiku přímo či nepřímo spojené s ochranou obyvatelstva. Hlavní část materiálu je členěna na 4 části, kterými jsou:

- 1. Vyhodnocení Harmonogramu realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015;
- 2. Vyhodnocení stavu realizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015;
- 3. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020;
- 4. Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

Harmonogram opatření vycházející z návrhu Koncepce 2013/2020 obsahuje opatření termínovaná nejdéle do roku 2013, respektive opatření označená jako výhled do roku 2020. Harmonogram zdůrazňuje odpovědnost jednotlivých resortů za jejich plnění nebo za součinnost při přípravě jejich realizace. Vzhledem k tomu, že Ministerstvo vnitra je ústředním

orgánem státní správy pro krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém, je odpovědnost za plnění většiny opatření stanovena ministru vnitra. Koordinační úloha Ministerstva vnitra, vyplývající z ustanovení § 7 odst. 2 zákona o IZS, respektive z ustanovení § 10 odst. 2 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Opatření, která jsou připravená v mírovém období, budou v případě potřeby využita i za válečného stavu. Všechny doporučené zásady a principy ohledně lepší připravenosti a případného boje s terorizmem se zohlednili v koncepci. [2]

4.2 Realizace zásad koncepce ochrany obyvatelstva Zlínského kraje

Realizace ochrany obyvatelstva Zlínského kraje vychází z potřeby zajištění přípravy na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva Zlínského kraje orgány kraje, obcí s rozšířenou působností, obcí, právníckými, podnikajícími fyzickými a fyzickými osobami ke splnění úkolů vymezených v Zákoně č. 239/2000 a Zákoně č. 240/2000 Sb.

Navazuje na Bezpečnostní strategii České republiky, kterou schválila vláda svým usnesením Zákona č. 80/2001 a na plnění úkolů civilní ochrany stanovených v Dodatkovém Protokolu I k Ženevským úmluvám. Jde zejména o varování, evakuaci, ukrytí, nouzové přežití a další opatření k zabezpečení života, zdraví a majetku obyvatelstva. Ochrana obyvatelstva je organizována na základě příslušných usnesení vlády Zákonem č. 417/2002, a vyhláškou Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Veřejná správa Zlínského kraje od roku 2007 s dotčenými ústředními orgány státní správy průběžně reagovala a vytvářela podmínky k ochraně obyvatelstva kraje v souladu s přijatou Koncepcí 2006/2015 a následně a průběžně vytváří podmínky a realizuje Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 ve Zlínském kraji následovně:

- zabezpečuje podmínky pro přístup občanů k informacím o rizicích vzniku mimořádných událostí, následcích a přijatých opatřeních k ochraně jejich životů a zdraví, majetku a životního prostředí,
- obce za pomoci složek integrovaného záchranného systému musí sehrávat rozhodující roli k informovanosti a přípravě občanů k sebeochraně a vzájemné pomoci,

- ke zkvalitnění připravenosti fyzických osob je vytvořen Program výchovy a vzdělávání obyvatelstva k jeho bezpečnosti a ochraně při mimořádných událostech a krizových situacích,
- občané mají právo na pomoc státu, ale mají i povinnosti a spoluodpovědnost za svoji ochranu,
- připravenost pracovníků veřejné správy, právnických a fyzických osob včetně školní mládeže je řešena v souladu s vydanou Konceptí vzdělávání v oblasti krizového řízení.

V souladu s Konceptí jsou řešeny v kraji základní organizační a technické opatření ochrany obyvatelstva, v oblastech varování, evakuace, ukrytí, nouzového přežití, ochrany osob před kontaminací, humanitární pomoci, spolupráce s neziskovými organizacemi, monitorování radiační, chemické a biologické situace a informování obyvatelstva. [2]

V součinnosti s GŘ HZS ČR je zajišťována a provozována infrastruktura systému varování a jsou vytvářeny podmínky pro jejich postupné nahrazování moderními technologiemi a moderními komunikačními prostředky. K tomu jsou stanovovány zásady pro modernizaci a výstavbu systémů, přerozdělení odpovědnosti za jednotlivé části těchto systémů, zvláště za infrastrukturu a za koncové prvky varování, včetně finančního podílu. Jsou modernizovány výstražné a informační systémy v krajském městě Zlíně, obcích s rozšířenou působností Uh. Hradiště, Uh. Brod, Otrokovice, Vizovice. V rámci Zlínského kraje je ve výstavbě nový moderní Informační vyrozumívací a varovací systém Zlínského kraje (IVVS) s propojením Zlínského kraje se všemi obcemi s rozšířenou působností v kraji, včetně s propojením jejich pracovišť krizových štábů. Projekt by měl být dokončen v roce 2014.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA STÁLÝCH ÚKRYTŮ CIVILNÍ OCHRANY VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Snažila jsem se získat potřebné informace od kompetentních osob, které zodpovídají za úkryty ve Zlínském kraji. Na můj písemný dotaz část z nich vůbec neodpověděla a někteří mi sdělili, že mi nemohou potřebné informace poskytnout, neboť tyto jsou neveřejné. Jen několik z dotázaných osob mi poskytlo alespoň základní informace. Tyto jsem doplnila díky Krizovému plánu Zlínského kraje, jehož zpracovatelem je HZS Zlínského kraje. Data byla aktualizována ke dni 7. 3. 2013

Město	Stálý úkryt	Improvizovaný úkryt
Zlín	9	72
Otrokovice	4	3
Luhačovice	2	3
Valašské Meziříčí	7	1
Rožnov p. Radhoštěm	1	6
Uherský Brod	5	15
Kroměříž	1	0
Uherské Hradiště	6	25
Vsetín	26	13
Valašské Klobouky	0	21
Vizovice	0	6
Celkem	61	165

Tab. Č. 3 – Počet stálých a improvizovaných úkrytů ve Zlínském kraji (zdroj HZS ZK).

Evidenci stálých úkrytů Zlínského kraje vede Krajské ředitelství HZS Zlínského kraje - oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení a u Statutárního města Zlín - Odbor vnitřní správy; oddělení hospodářské správy a Oddělení krizového řízení a obrany. Krajský ředitel HZS Zlínského kraje je oprávněn nevyhovující úkryty vyřazovat z evidence úkrytového fondu. Úkryty lze rovněž z evidence vyřadit na základě žádosti majitele úkrytu.

Má první cesta k získání potřebných informací vedla na štáb krizového řízení, sídlící na ulici L. Váchy ve Zlíně. Po delší rozmluvě s vedoucím oddělení jsem dostala k dispozici aktuální seznam úkrytů civilní ochrany ve správním obvodu města Zlín a odbornou literaturu k již zmiňované problematice. Nejdůležitější však bylo získání povolení k osobní návštěvě a následně prohlídka úkrytů civilní ochrany, při které byla potřebná přítomnost údržbáře chodícího na pravidelné kontroly a údržby úkrytů.

Druhé cesta vedla na Krajské ředitelství HZS Zlínského kraje, kde je evidence všech úkrytů celého Zlínského kraje. I zde mi bylo povoleno osobně navštívit úkryty z krajské evidence.

Úkolem mé diplomové práce bylo zjistit nejen aktuální stav civilní ochrany ve Zlínském kraji, ale hlavně připravenost zlínských úkrytů civilní ochrany a informovanost lidí o možnosti ukrytí. Ve správním obvodu města Zlín je celkem k dispozici 9 STOŮ o celkové kapacitě 7 160 ukryvaných osob a dalších 72 objektů pro případné improvizované ukrytí o celkové kapacitě 23.990 osob.

Obecní úřady při výkonu státní správy za účelem ochrany obyvatelstva zajišťují ukrytí osob před hrozícím nebezpečím. K tomu zpracovávají souhrnný plán ukrytí obce.

Plány ukrytí jsou základním organizačním opatřením pro ukrytí. Podkladem pro zpracování plánů ukrytí jsou údaje o počtu osob s trvalým pobytem v místě a počtu osob v daném místě přítomných dočasně (zaměstnání, studium), o počtu přijímaných evakuovaných (vyvedených) osob, o počtu, kapacitách a dislokaci SÚ a IÚ. Plány ukrytí se upřeshňují jedenkrát ročně.

5.1 Stálé úkryty civilní ochrany na území města Zlín

- Jako první jsem navštívila stálý úkryt ve Zlíně - Malenovicích. Majitelem tohoto úkrytu je Statutární město Zlín, kapacita úkrytu je 900 lidí a třída odolnosti číslo 4. Úkryt byl vybudován po roce 1979, patří tedy do skupiny dvouúčelových staveb s mírovým využitím. V současné době je využíván jako kino Květen. Je to jediný stálý úkryt, který se dá okamžitě využít při mimořádné události nebo při krizové situaci k evakuaci osob. Tato možnost se nečekaně objevila v lednu letošního roku, kdy byly do tohoto úkrytu evakuovány žáci mateřských a základních škol, které byly ohroženy zamořeným ovzduším při požáru 103. budovy v průmyslovém

areálu (bývalý Svit) ve Zlíně. Podrobněji se tímto požárem i evakuací dětí zabývám v kapitole 5.3 v další části diplomové práce.

- Další stálý úkryt, který jsem osobně navštívila, se nachází na sídlišti na Jižních svazích a v současnosti se využívá jako podzemní garáže. Kapacita tohoto úkrytu je pro 1 250 osob a třída odolnosti číslo 4. Byla zde provedena zkouška FVZ a náhradního zdroje elektrické energie, kterým je záložní diesellový generátor. Tento má k dispozici vlastní sklad s pohonnými hmotami. V tomto úkrytu jsou umístěny pouze suché toalety pro pány a pro dámy. Další místnost byla zaplněna stoly i lavicemi pro případné použití úkrytu. Při návštěvě úkrytu jsme spolu s osobou, která má na starosti kontrolu úkrytu, provedli zkoušku funkčnosti nouzového východu, který vyústí na dětském hřišti nad zmiňovaným úkrytem. Při návštěvě tohoto úkrytu jsem pořídila vlastní fotodokumentaci, kterou přikládám do příloh diplomové práce. Statutární město Zlín je mimo jiné majitelem tří dalších stálých úkrytů civilní obrany, které jsou v současnosti využívány stejným způsobem, jako podzemní garáže. U již zmiňovaných čtyř úkrytů se přední část může využít i jako improvizovaný úkryt, každý o kapacitě pro 1 000 osob.
- Krajský úřad Zlínského kraje, odbor pro zvláštní úkoly má k dispozici chráněné pracoviště, které by se mohlo v případě válečného stavu použít i jako velitelský úkryt. S ohledem na skutečnost, že se jedná o neveřejné informace, nemohu upřesnit, kde se tento úkryt nachází, jeho prostory však mohu popsat a v příloze přikládám vlastní fotografie zhotovené při jeho návštěvě. Zdejší pracoviště je dimenzováno pro maximálně 15 osob, splňuje podmínky pro STOÚ. Jeho hlavní místností je zasedací místnost s obrovskou mapou Zlínského kraje, na které je zvýrazněna kritická infrastruktura. Další je spojovací místnost (k udržování spojení s dalšími úkryty pro orientaci o situaci), odpočinková místnost, místnost s nádrží pro vodní hospodářství.
- Krajská nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně má k dispozici jeden z dalších stálých úkrytů. Informace o jeho umístění je z pochopitelných důvodů neveřejná. Během rekonstrukce budovy, která se nachází nad úkrytem, byly vyměněny hlavní vstupní tlakové dveře za obyčejné plastové dveře, tím došlo ke snížení třídy odolnosti úkrytu. V případě nouze by se za pomoci FVZ mohl použít tento úkryt jako improvizovaný úkryt, po případných úpravách by bylo možné zařadit ho mezi stálé

úkryty. Při návštěvě zmiňovaného úkrytu mi zvědavost nedala a zeptala jsem se, s ohledem na architektonický vzhled, zda byl úkryt původně plánován pro ukrytí obyvatelstva. Odpověď zněla „NE“, úkryt byl původně navržen jako bezpečné operační sály pro případ válečného stavu. V současnosti je úkryt využíván jako skladiště. V příloze přikládám vlastní fotografie.

- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně na ulici Mostní taky disponuje jedním STOÚ, jeho kapacita je pro 100 ukryvaných osob s třídou odolnosti číslo 4. V současné době je využíván jako skladové prostory.

Ve stádiu zjišťování a doplňování informací ohledně úkrytů se stala celkem důležitá věc, kterou vám nyní popíšu. Zároveň tato situace mohla ovlivnit určitou názorovou hladinu na úkryty civilní ochrany.

Dne 9. 1. 2013 v brzkých ranních hodinách (1:16 hod.) vypukl požár ve 103. budově bývalého průmyslového areálu Svitů ve Zlíně. Jednalo se o vícepodlažní budovu, ve které byl umístěn sklad elektroniky. Po příjezdu našli hasiči na místě tři zaměstnance bezpečnostní agentury, kteří byli intoxikováni zplodinami hoření, které bylo nutné ošetřit zdravotnickou záchrannou službou. Hasiči zjistili, že se zde nachází několik ložisek požáru. Z vnitřní části budovy se valil hustý černý kouř a bylo cítit intenzivní sálavé teplo, proto byli hasiči nuceni provádět hašení z vnější části objektu. Podle provedeného měření se teplota v hořícím objektu pohybovala okolo 600 °C.

Ve 03:37 hod. hasiči vyhlásili třetí stupeň požárního poplachu.

V 04:02 požádalo krajské operační a informační středisko Městskou policii ve Zlíně o zajištění vyzoomění obyvatel žijících v okolí. Informace byly předány řediteli MPZ, náměstkovi primátora a primátorovi Statutárního města Zlín. V tuto dobu již u požáru zasahovalo kolem 150 profesionálních i dobrovolných hasičů. Hlídky MPZ pomocí výstražného opticko-akustického zařízení informují okolí o situaci s požárem. Ve 4:50 hod. se objevila informace, že budova má zřejmě narušenou statiku.

V 5:20 hod., na doporučení velitele zásahu a se souhlasem primátora SMZ, byl vydán souhlas ke svolání krizového štábu. V tuto dobu, po odsouhlasení náměstkem primátora, bylo provedeno 3x varování a vyzoomění obyvatelstva. Po svolání členů krizového štábu bylo, při hodnocení situace, doporučeno informovat o situaci ředitele mateřských a základních škol nacházejících se v zóně ohrožení, aby se mohly děti ze zařízení připravit na možnou evakuaci. Z Frenštátu pod Radhoštěm byli povoláni pracovníci chemické

laboratoře, kteří společně s krajskou hygienickou stanicí prováděli monitoring ovzduší města. K zasedání krizového štábu byli povoláni ředitel Dopravní společnosti Zlín-Otrokovice s.r.o. a vedoucí skupiny pro týlové zabezpečení. V 9 hodin, po zjištění, že čpavek překročil povolené normy, byla zahájena první vlna evakuace dětí. Při ní bylo přesunuto, za použití autobusů městské hromadné dopravy, přibližně 200 dětí z ohrožených oblastí do prostor mateřské školky a základní školy ve Zlíně – Malenovicích, které se nacházely v oblasti bez ohrožení.

Během této doby bylo zrušeno školení soukromé firmy probíhající v prostorách kina ve Zlíně – Malenovicích. Tyto prostory jsou vedeny jako stálý úkryt civilní ochrany, proto byly připraveny na přijetí osob během druhé vlny evakuace. V 9:40 hod. byl vydán pokyn k pokračování evakuace dalších přibližně 500 dětí a zaměstnanců škol a školek. Tito byli opět autobusy městské hromadné dopravy přesunuti do stálého úkrytu v kině. Rodiče všech evakuovaných dětí byli informováni o místě, kde se evakuované děti nacházejí. Bylo také zřízeno kontaktní místo poskytující veřejnosti veškeré možné informace. Majitelé firem, nacházejících se v ohrožených oblastech, byli seznámeni se situací a bylo ponecháno na jejich rozhodnutí, zda provozy uzavřou a zaměstnance evakuují.

Po 14. hodině bylo při monitorování ovzduší zjištěno, že hodnoty čpavku již klesly pod stanovený limit. Evakuované děti i zaměstnanci škol a školek se mohli vrátit zpět a v 16:30 již byla převážná část dětí předána v pořádku rodičům. V této době, vzhledem k nebezpečí zřícení budovy, byl vyhlášen zákaz vstupu do budovy, a to bylo také důvodem, proč ještě nebyl požár uvnitř 4. a 5. patra plně lokalizován. Situaci na místě neustále monitorovalo několik jednotek požární ochrany. V následujících dnech požár dohořel a teplota budovy postupně klesla.

Během této krizové situace byla ověřena nutnost existence stálých úkrytů civilní ochrany. V případě zamoření ovzduší i v Malenovicích by bylo možné zabezpečit, aby se děti nacházely v bezpečném prostředí a čistém ovzduší za pomoci FVZ.

Podrobnější informace o průběhu jsem získala z tiskových správ HZS a zápisů zasedání krizového štábu Statutárního města Zlín.

5.1.1 Dotazník ohledně úkrytů civilní ochrany

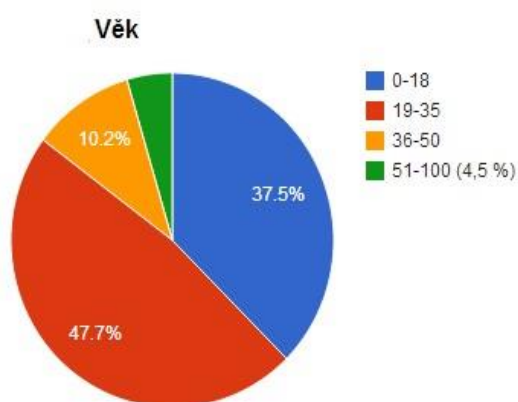
Praktickou částí diplomové práce bylo i zjištění informovanosti obyvatel Zlínského kraje o krizových situacích, které zahrnují i využití úkrytů civilní ochrany. Úkryty civilní ochrany jsou nejčastěji využívány při situacích, kdy dojde k radiačnímu, biologickému či chemickému ohrožení. Za tímto účelem byl vyhotoven dotazník, který respondentům pokládá otázky, týkající se otázek civilní bezpečnosti. Je totiž více než zřejmé, že mladší generace, již nemají žádné povědomí o tom, jak se zachovat v případě mimořádné události. I toto byl jeden z důvodů, proč je většina respondentů mladšího věku.

Dotazník zastupuje kvantitativní metodu zjišťování informací. Byl zveřejněn na internetových stránkách www.docs.google.com v období od 26. března do 26. května 2013. Za období dvou měsíců odpovědělo celkem 110 respondentů, avšak některé dotazníky nebylo možné použít k vyhodnocení, a to z toho důvodu, že byly neúplné nebo obsahovaly nerelevantní informace. Dotazník byl záměrně použit v elektronické formě, protože vyhodnocení dotazníku opět probíhalo elektronickou formou.

Dotazy, na které respondenti odpovídali, jsou uvedené níže, spolu i s jednotlivým vyhodnocením. Pro lepší přehlednost bylo vyhodnocení provedeno formou kruhového diagramu. Dotazníkové otázky jsou pro lepší přehlednost zařazeny i na konci samotné diplomové práce, kde tvoří součást příloh.

Zpracování dotazníkových otázek

Otázka č. 1 Kolik je Vám let?

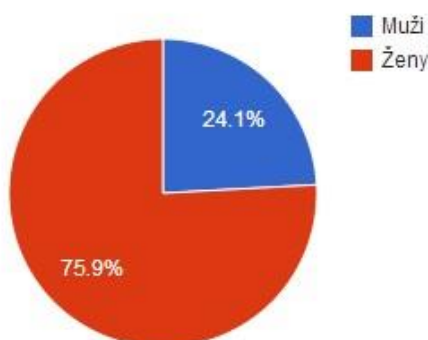

Graf č. 1 (vlastní zdroj, 2013).

Na dotazník nejčastěji odpovídali respondenti ve věku od 19 do 35 let celkem 47,7%, druhá skupina respondentů byla ve věku od 0 do 18 let celkem 37,5%. Třetí skupina ve věku od 36 do 50 let celkem 10,2% a poslední věková skupina byla ve věku od 51 do 100 let celkem 4,5%.

Otázka č. 2 Pohlaví?

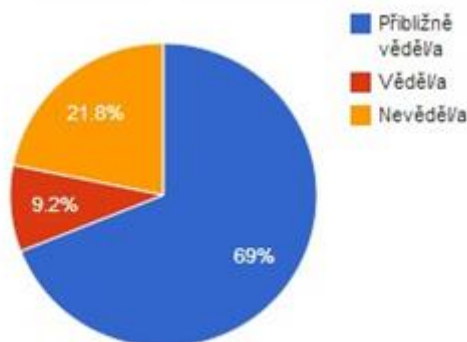
Na dotazník častěji odpovídali ženy než muži. Žen bylo 75,9% a mužů jen 24,1%

Graf č. 2 (vlastní zdroj, 2013).

Do dotazníku jsem zakomponovala otázku na věk a pohlaví, neboť se takto nabídla možnost zajímavého sociologického průzkumu. Očekávala jsem, že „úspěšnější“ budou muži a celkově starší ročníky, z důvodu absolvování základní vojenské služby, ale odpovědi nevedly k výrazné převaze žádné ze skupin, i přes to se dá konstatovat, že (ačkoli ne zcela výrazně) nejhůře dopadli respondenti mladší devatenáct let, většina z nich neměla často ani představu, co jsou to úkryty civilní obrany, co dělat ve stavu ohrožení, ani co si zabalit do evakuačního zavazadla.

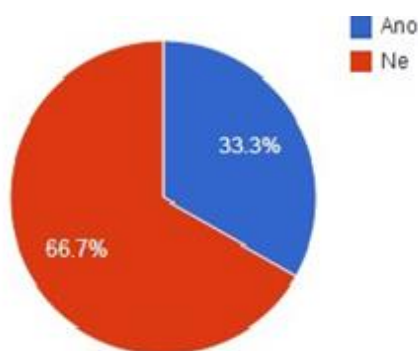
Otázka č. 3 Co jsou úkryty civilní ochrany?

Graf č. 3 (vlastní zdroj, 2013).

Více než tři čtvrtiny respondentů měly alespoň přibližnou představu o tom, co jsou to úkryty civilní ochrany. Odpovědi 9,2 % zúčastněných téměř odpovídaly definici. 21,8 % respondentů vůbec nevědělo, část z nich dokonce uvedla, že o úkrytech civilní ochrany nikdy neslyšeli.

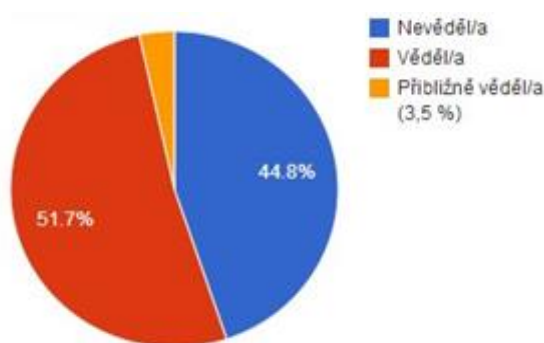
Otázka č. 4 Víte, kde je nejbližší úkryt civilní ochrany ve vašem okolí?

Graf č. 4 (vlastní zdroj, 2013).

Z grafu č. 4 není složité vyčíst, že informovanost občanů ohledně úkrytů civilní obrany v jejich okolí je značně neuspokojivá. Pouze jedna třetina respondentů uvedla, že ví, kde se v blízkosti jejich bydliště či pracoviště nachází úkryt civilní obrany.

Otázka č. 5 Víte jak se zachovat při chemickém/biologickém/radioaktivním ohrožení?

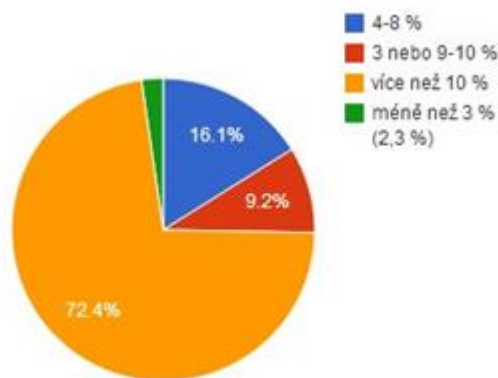

Graf č. 5 (vlastní zdroj, 2013).

Na vyhodnocení otázky, jejíž výsledek je v grafu č. 5, bylo nutné stanovit jistou míru tolerance. V případě, že respondent prokázal alespoň přibližnou znalost postupu při ohrožení

kteréhokoliv z uvedených typů, uznala jsem odpověď jako správnou. I v tomto ohledu je totiž informovanost občanů značně nedostačující.

Otázka č. 6 Kolik procent obyvatelstva, dle vašeho názoru, pokryje momentální kapacita tlakově odolných úkrytů civilní ochrany na území ČR?

Graf č. 6 (vlastní zdroj, 2013).

Správnou odpověď na otázku uvedlo 6 % respondentů. Toleranční hranici jsem určila následně: 4-8 % - správně, 3 nebo 9-10 % - „přibližně správně“, vyšší či nižší hodnoty jsem považovala za špatné, ale pro lepší znázornění informovanosti jsem tyto odpovědi rozdělila. S lítostí musím konstatovat, že představa některých respondentů o kapacitě úkrytů civilní ochrany je až naivní.

Otázka č. 7 Myslíte si, že tyto úkryty jsou pro ochranu obyvatel důležité, nebo byste je využil/a jiným způsobem?

V další otázce jsem se ptala na jejich názor ohledně využitelnosti úkrytů civilní ochrany. 54 respondentů uvedlo, že je považují za důležité, 10 je označilo jako důležité, ale málo efektivní, protože o nich mnoho lidí neví, 9 je za důležité nepovažuje, využili by je primárně jiným způsobem, zbývajících 14 se nevyjádřilo. Z navrhovaných alternativních možností využití úkrytů civilní obrany byly nejčastější kluby, bary, různé sklady, místa pro školení či exkurze, v závěsu za nimi parkoviště, galerie a laser arény.

Otázka č. 8 Znáte doporučený obsah evakuačního zavazadla?

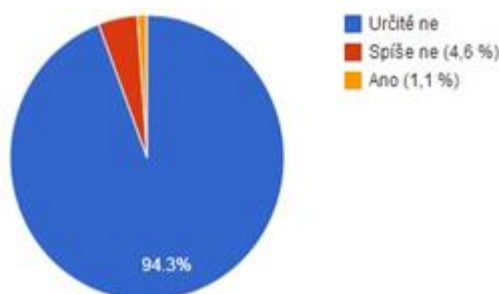
Otázka č. 9 Co byste do evakuačního zavazadla sbalil/a?

Graf č. 7 (vlastní zdroj, 2013).

Graf č. 7 je vyhodnocením dvou otázek čísla 8 a čísla 9. V jedné jsem se ptala, zda respondenti znají doporučený obsah evakuačního zavazadla, v následující jsem chtěla vypsát seznam konkrétních věcí, které by si s sebou vzali. „Úspěšnost“ u druhé otázky často neodpovídala odpovědi z otázky předchozí. Mnoho respondentů i přes negativní odpověď na první otázku vypsalo většinu doporučeného obsahu evakuačního zavazadla. Za „správnou“ odpověď jsem v tomto případě považovala vyjmenování alespoň dvě třetiny doporučeného obsahu evakuačního zavazadla.

Otázka č. 10 Myslíte si, že je informovanost občanů ČR ohledně úkrytů civilní ochrany dostačující?

Graf č. 8 (vlastní zdroj, 2013).

Graf č. 8 zcela jasně dokazuje, že informovanost občanů ohledně úkrytů civilní obrany je zcela tristní. Respondentům jsem navíc dala prostor k vyjádření, např. zda se někdy (např.

na školení či přednášce) setkali s tímto tématem. Naprostá většina odpověděla negativně, mnoho z nich se i přes pokročilý věk účastnilo jen různých nácviků na základní škole. Pouze jediný respondent odpověděl kladně.

Shrnutí: Z výsledků výzkumu vyplynulo, že většina obyvatelstva, bez ohledu na věk, má nedostatečné znalosti o tom, jak se chovat v případě radiačního, chemického či biologického ohrožení a že jen velmi malé procento respondentů ví o existenci a možnostech využití stálých úkrytů. Toto zjištění není nijak překvapující vzhledem k tomu, že přípravě civilního obyvatelstva na mimořádné a krizové situace se v současnosti věnuje minimum času a prostoru. Značná část použitých podkladů byla vydána v 80. letech minulého století.

Než jsem začala psát diplomovou práci, moje fantazie o využití úkrytů neměla hranice. Navrhovala jsem galerie, kavárny, školící střediska, výstaviště, různé obchody, diskotéky... Zkrátka komerční využití, navíc v atypickém prostředí. Změna nastala při návštěvách daných úkrytů. Vzhledem k jejich dislokaci, například STOÚ na Jižních svazích v současnosti se využívají jako garážová stání, další možnost by byla sklad, ale vzhledem k tomu, že na uvedení úkrytu do pohotovosti jsou ze zákona dány tři dny, je nutné zůstat u současného způsobu jejich využití.

Na využití úkrytů při různých službách obyvatelstvu záleží mimo jiné i na sociálním příslušenství podléhajícímu různým povolením (například hygienické stanice, hasičského záchranného sboru...), které by se neobešly bez vážnějších zásahů do provozně technického rozčlenění. Různé rozčlenění by neodpovídalo ČSN 73 9010 Navrhování a výstavba staveb civilní ochrany.

6 ANALÝZA KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Obce Zlínského kraje zajišťují a provozují na vlastní náklady koncové prvky varování, které zabezpečují i předání varovného signálu a tísňové informace obyvatelstvu.

Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby provozující zařízení zařazené do skupin, které budou zajišťovat technické prostředky pro varování v zónách havarijního plánování.

Vlastníci vodních děl I. II. a III. kategorie zajišťují technické prostředky pro varování na území ohroženém zvláštními povodněmi. Právnícké osoby provozující objekty a zařízení, ve kterých dochází ke shromažďování velkého počtu osob, budou na své náklady zajišťovat informační systémy, které lze připojit na infrastrukturu systému varování.

Při přípravě evakuačních opatření koncepce reaguje na změněné podmínky s převládající samovolnou evakuací. Nadále však je připravována a zajišťována přednostní evakuace pro vybrané skupiny obyvatelstva do předem určených objektů. K ukrytí při mimořádných událostech s rizikem kontaminace nebezpečnými látkami a účinky pronikavé radiace je občanům doporučováno využívat přirozené ochranné vlastnosti staveb s doporučením úprav zamezujících jejich proniknutí.

Orgány obcí budou dále sehrávat rozhodující úlohu při organizování ukrytí obyvatelstva a tedy již v období mimo krizové stavy, ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem Zlínského kraje, je prováděno vytipování objektů a prostorů vhodných pro improvizované ukrytí. Při nárůstu válečného konfliktu by k ukrytí byly využity funkční stálé tlakově odolné úkryty i vyřazené stálé tlakově odolné úkryty nevhodné pro obnovení provozních režimů a další prostory vytipované pro úpravu k improvizovanému ukrytí.

K zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva, zejména evakuovaných osob, jsou předurčena k využití především stacionární zařízení umožňující nouzové ubytování a stravování. Pro řešení úkolů nouzového přežití v terénu je možno využít podle potřeby pořízené Mobilní kontejnerové soupravy HZS Zlínského kraje. V případě potřeby se předpokládá s využitím připravené materiální základny humanitární pomoci působnosti Ministerstva obrany je pro 2 250 osob a u HZS ČR pro 750 osob.

K ochraně osob před radioaktivní kontaminací a účinky nebezpečných chemických látek je občanům doporučováno k ochraně dýchacích cest, očí a povrchu těla používat prostředky improvizované ochrany. Je připravován nákup nových prostředků pro dekontaminaci osob

a techniky, jsou vytvořeny podmínky pro zřizování víceúčelových zařízení za účelem dekontaminace, jsou vypracovány zásady a postupy při dekontaminaci většího počtu osob a doplněny moderní mobilní prostředky pro zabezpečení tohoto úkolu.

Je předpokládáno také poskytování humanitární pomoci, včetně do zahraničí, která bude realizována ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, Správou státních hmotných rezerv, případně nevládními humanitárními organizacemi a to formou materiální a finanční pomoci, vysíláním záchranných týmů nebo specialistů připravovaných Zlínským krajem (např. vycvičení psi s psovody pro hledání zasypaných - zavalených osob).

Spolupráce s neziskovými organizacemi je zaměřována na přípravu k poskytování následné pomoci postiženému obyvatelstvu kraje. Pro některé speciální a odborné činnosti jsou zpracovány registry odborníků, kteří budou využiti při řešení následků mimořádných událostí a krizových situací. Dále jsou vytvářeny podmínky pro realizaci psychosociální a náboženské pomoci postiženému obyvatelstvu.

Informování obyvatelstva je organizováno s cílem zvýšení připravenosti obyvatelstva zlínského kraje všech věkových skupin pro ochranu obyvatelstva a zvládání krizových situací. Cílem je, aby základním prvkem systému ochrany obyvatelstva kraje byl informovaný a sebevzdělaný občan, který bude umět reagovat na přijímaná opatření, chránit sebe a poskytovat pomoc ostatním osobám.

Ve veřejnoprávních médiích je nutné vytvořit větší časový prostor k informování obyvatelstva o hrozících nebo vzniklých mimořádných událostech, jeho chování při jejich zvládnutí ale i preventivnímu výchovnému působení.

V součinnosti s GŘ HZS ČR je zajišťována a provozována infrastruktura systému varování a jsou vytvářeny podmínky pro jejich postupné nahrazování moderními technologiemi a moderními komunikačními prostředky. K tomu jsou stanovovány zásady pro modernizaci a výstavbu systémů, přerozdělení odpovědnosti za jednotlivé části těchto systémů, zvláště za infrastrukturu a za koncové prvky varování, včetně finančního podílu. Jsou modernizovány výstražné a informační systémy v krajském městě Zlíně, obcích s rozšířenou působností Uherské Hradiště, Uherský Brod, Otrokovice, Vizovice. V rámci Zlínského kraje je ve výstavbě nový moderní Informační vyrozumívací a varovací systém Zlínského kraje (IVVS ZK) s propojením Zlínského kraje se všemi obcemi s rozšířenou působností v kraji, včetně s propojením jejich pracovišť krizových štábů. Projekt by měl být dokončen v roce 2014.

Prostřednictvím **Evropského fondů pro regionální rozvoj REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM NUTS II MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (ROP NUTS II SM)** Zlínský kraj provedl zdokonalení koncových prvků IVVS ZK. Zde je k dispozici krátká zpráva z projektové dokumentace pro investiční akce „Informačního vyrozumívacího a varovného systému Zlínského kraje“.

Cílem realizace tohoto projektu je vybudovat silnou krizovou infrastrukturu a na jejím základě propojit jednotlivé lokální systémy vyrozumívání a varování v ORP Zlínského kraje do řídicího střediska Zlínského kraje.

V rámci projektu IVVS Zlínského kraje byl VIS města Zlín doplněn o HW a SW vybavení tak, aby umožňoval integraci a komunikaci prostřednictvím krajské datové infrastruktury s bezpečnostním systémem obyvatelstva vyššího územně samosprávného celku (v tomto případě kraje) prostřednictvím standardních Informačních technologií po datové síti – Krajské infrastruktury Zlínského kraje.

Rekapitulace projektu:

1. Komunikační infrastruktura a napojení IVVS ZK - Zlínský kraj, Statutární město Zlín a město Vizovice.
2. Informační a varovný systém - město Bystřice pod Hostýnem
3. Modernizace a napojení vyrozumívacích a varovných systémů – město Holešov
4. Rozšíření a zálohování varovacího a vyrozumívacího systému - město Kroměříž
5. Informační vyrozumívací a varovací systém – město Luhačovice
6. Modernizace a napojení vyrozumívacích a varovných systémů – město Rožnov pod Radhoštěm
7. Modernizace a napojení vyrozumívacích a varovných systémů – město Otrokovice
8. Informační vyrozumívací a varovací systém – město Uherský Brod
9. Rozšíření a zálohování varovacího a vyrozumívacího systému – město Uherské Hradiště
10. Napojení vyrozumívacích a varovných systémů – město Valšské Klobouky
11. Napojení vyrozumívacích a varovných systémů – město Valašské Meziříčí
12. Informační vyrozumívací a varovací systém - město Vsetín

Integrace VIS města v rámci IVVS ZK. Integrace VIS je provedena s využitím nové datové sítě, která je řešena v rámci samostatného projektu KI ZK. K této síti budou připojeny jednotlivé servery VIS města Vsetín a další komponenty řešené v rámci projektu IVVS ZK ze všech dotčených ORP. Ve Valašském Meziříčí. Díky tomu je tak možné komunikovat s hlavním komunikačním a databázovým serverem v řídicím pracovišti Zlínského kraje.

Hlavní parametry systému z hlediska integrace:

- přehledné zobrazení informací v režimu on line o jednotlivých pracovištích ORP včetně zpětné diagnostiky a stavy akustických jednotek,
- všechny tyto údaje budou zobrazeny v GISu – podporovat výběr z mapy – tzn. prostřednictvím aplikace zobrazovat stav a provozuschopnost pracoviště, respektive obousměrných jednotek v mapovém GIS podkladu,
- aktivace obousměrných akustických jednotek – hlásičů a sirén (ale i jiných radiových ovládacích jednotek) a jejich prostřednictvím předávat varovnou informaci, popřípadě další telemetrické informace a naměřené veličiny,
- pro zajištění spolehlivé a rychlé funkce systému při mimořádných událostech je požadováno, aby čas na získání diagnostických informací o stavu obousměrných jednotek byl co nejkratší – typicky do 4 sekund na jednu jednotku,
- zobrazení provozního stavu akustických jednotek z vybrané lokality na mapovém podkladu prostřednictvím webového prohlížeče například v intranetu města,
- přímé mluvené hlášení pro obyvatele bez nutnosti záznamu – pomocí Voice Over IP,
- vytváření vlastních relací obsahující informační hlášení – vybrané zařízení a periodické odvysílání nebo vysílání podle časového plánu atd.,
- okamžité odvysílání jednotlivých zaznamenaných relací,
- vytváření časového plánu automatického vysílání připravených relací – bez nutnosti obsluhy v době vysílání,
- zaznamenání historie veškerých stavů a provedených hlášení v rozsahu (minimálně): datum, čas, uživatel, provedená činnost. Tyto údaje musí být možné filtrovat dle potřeb uživatele pro dohledání co, kdy a kdo se systémem prováděl a jaké relace byly hlášeny,
- výběr jednotlivých hlásičů, nebo výběr předdefinovaných skupin hlásičů z mapového podkladu v SW aplikaci pomocí polygonu,

- odesílání krátkých textových zpráv SMS ze SW aplikace na jedno konkrétní telefonní číslo nebo zvolenou skupinu čísel (možnost uživatelské administrace seznamu telefonních čísel),
- předdefinování minimálně 20 skupin čísel pro odeslání SMS zpráv,
- záznam historie odesílaných SMS zpráv a doručenek v ovládací aplikaci s možností filtrace údajů dle potřeb uživatele.

Přenášené zprávy jsou šifrovány pro zajištění utajení informace.

Videokonferenční systém. V objektu MP Zlín v zasedací místnosti / místnosti krizového řízení byly instalovány komponenty videokonferenčního systému společně s integrací do stávajícího audio a video vizuálního vybavení místnosti.

Jedná se o videokonferenční systém, který umožňuje přenos zvuku a obrazu po IP síti v HD kvalitě.

Řídící jednotka videokonference AVER 330 umožňuje spojení bod – bod a multipoint 1+3 strany (centrální videokonference):

- -HW kodek (základní jednotka),
- -High Definition kvalita obrazu min. 1280x720p – 30fps,
- -možnost ovládání zařízení přes telefon (Android, iOS),
- -sdílení dat z připojeného PC přes kabel i Wi-Fi,
- -sdílení fotografií i live obrazu z kamery mobilního telefonu přes Wi-Fi, vytváření fotografií a jejich následné až dvojnásobné zvětšení při jejich prezentaci,
- -SD kvalita obrazu v rámci multipoint spojení,
- -nahrávání průběhu videokonferencí na běžný USB flash disk (případně externí HDD),
- -potlačení šumů, hluku a okolních ozvěň, možnost rozšíření až na 4 mikrofony,
- -podpora připojení druhého zobrazovače.

Monitorová stěna v místnosti Stálého Operačního Centra (SOC) MP Zlín. V objektu městské policie Zlín byla v rámci projektu provedena výměna hlavní monitorové stěny v místnosti SOC MP Zlín.

V rámci dodávky IVVS ZK byly osazeny nosné ocelové konstrukce (společně s úpravou stávajících nábytkových skříněk) a nové zobrazovací moduly se zpětnou projekcí, technologie s LED zdroji světla (úhlopříčka 56", rozlišení širokoúhlé fullHD 1920 x 1200, celkem 6 ks).

Technické řešení nové zobrazovací stěny. Novou monitorovou stěnu v SOC MP Zlín tvoří integrovaný systém EYEVIS složený z 3x2 velkoplošných zobrazovačů, grafické řídicí jednotky a ovládacího software, který integruje všechny požadované vstupy, software na PC stanicích, TV a další AV vstupy a jejich zobrazení na libovolné ploše videostěny. Velkoplošné zobrazení je složené celkem ze šesti projekčních modulů se zobrazením technologií zpětné projekce a zdrojem světla LED. Konfigurace modulů 3 x 2, jednotlivé moduly jsou úhlopříčky 56“, poměr stran 16:10 a dohromady vytvoří zobrazovací plochu o rozměru 3630 x 1512 mm, s mezerami mezi jednotlivými moduly 0,3 mm.

Všechny systémy a zařízení byly instalovány dle realizační dokumentace a byly provedeny všechny předepsané zkoušky a revize systémů. Jednotlivé systémy byly předány do zkušebního/trvalého provozu a byl o tom proveden zápis.

Elektroinstalace byla provedena v souladu s platnými předpisy a normami a to zejména ČSN 33 2000-4-41, 33 2000-4-43, 33 2000-4-473, 33 2000-5-523, 33 2000-5-54, 332130, 332305, 341390 a EN 12464-1 a umožňuje bezpečný provoz.

Shrnutí: Všechny zákony a normy jsou provázány s dobou, ve které vznikají. Tedy i zákony a normy upravující ochranu obyvatelstva došly značných změn. Od využití opatření pro ochranu obyvatelstva před leteckými útoky, účinky ZHN až po využívání opatření převážně jako prostředek ochrany obyvatelstva před mimořádnými událostmi přírodního charakteru (zemětřesení, povodně, sesuv zeminy apod.). Nutno připustit, že i v současnosti v zákoně o zajišťování obrany ČR jsou řešena opatření pro ochranu občanů za válečného stavu či stavu ohrožení státu, přestože se v nejbližších letech nepředpokládá žádný válečný konflikt, který by mohl ohrozit ČR. Z tohoto vyplývá, že hlavní využití evakuace spočívá, a zřejmě i nadále bude, v ochraně životů a zdraví občanů před přírodními katastrofami či průmyslovými haváriemi, které řeší Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 a je rozpracována a realizována na podmínky Zlínského kraje.

Důležité zkušenosti v oblasti plánování, zajištění a realizace ochrany obyvatelstva přinesl červenec 1997, kdy povodně zasáhly 1/3 našeho území, přičemž zavinily smrt 49 lidí a výrazně zasáhly i Zlínský kraje, především obec s rozšířenou působností Otrokovice a Zlín. Povodeň prokázala mnohá selhání různých státních i soukromých orgánů, organizací a institucí. Chyběly protipovodňové plány, v mnoha podnicích byly porušovány bezpečnostní předpisy, technika byla ve špatném stavu, koryta mnoha řek byla neudržovaná, v prvních dnech zcela selhal výstražný systém. Povodně v roce 2002 i 2010 zastihly složky

ochrany obyvatelstva již připravenější. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 řeší vztah společnosti a občanů k mimořádným událostem a krizovým situacím, kdy se projevuje nutnost řešit nedostatečnou připravenost obyvatelstva pro ochranu, obranu a zvládnání krizových situací, koordinaci přípravy obyvatelstva a to jak dospělého tak i dětí a mládeže. Občané mají právo na pomoc státu, ale musí si být vědomi, že mají také povinnosti a spoluodpovědnost za svoji ochranu. Proto se zaměřuje zejména na hlubší i širší zapojení občanů a občanských sdružení do zajišťování bezpečnosti (ve standardních podmínkách, za krizových situací, při pomoci v zahraničí).

Z analýzy stavu, přijaté a novelizované legislativy i realizace zásad a oblastí koncepce ochrany obyvatelstva České republiky lze usuzovat, že této oblasti je od roku 2000 věnovaná výrazná pozornost nejen ústředními orgány, ale příslušnými orgány Zlínského kraje, což dokazuje rozsah věnované pozornosti všem oblastem ochrany obyvatelstva, především technickému vybavení, přípravě a zabezpečení na možné situace (mimořádné události, vnitřní bezpečnost, obranu státu, zdravotnické připravenosti v širším slova smyslu než jen zranění, ale např. i chování při epidemiích, narušení objektů kritické infrastruktury apod.). Veřejná správa i podniková sféra kraje se snaží motivovat a získat občany k aktivní účasti na zajišťování vlastní bezpečnosti, bezpečnosti svých zaměstnanců, spoluobčanů a blízkých. Důraz je kladen na informovanost, připravenost pracovníků veřejné správy, právnických a fyzických osob včetně školní mládeže a oblast nouzového přežití i ukrytí obyvatelstva.

Informovanost se provádí pomocí brožur, (z kterých se již upouští - jsou nákladné), pro seniory se pořádají přednášky – besedy s kompetentními preventisty, ale především pomocí internetových stránek firem. Různé příručky, rady a doporučení jsou dostupné na internetových stránkách HZS ČR.

7 NÁZOROVÁ HLADINA DOSPĚLÉ POPULACE K AKTUÁLNÍM OTÁZKÁM CIVILNÍ OCHRANY

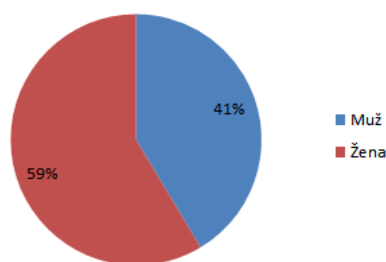
V rámci tvůrčí části diplomové práce byl proveden výzkum názorové hladiny obyvatel Zlínského kraje pomocí dotazníku o aktuálních otázkách civilní ochrany ve Zlínském kraji. Za tímto účelem byl vyhotoven dotazník, který respondentům pokládá otázky, týkající se otázek civilní ochrany a bezpečnosti.

Dotazník zastupuje kvantitativní metodu zjišťování informací. Byl zveřejněn na internetových stránkách www.docs.google.com v období od 6. března do 15. dubna 2014. Za období jednoho měsíce odpovědělo celkem 244 respondentů. Dotazník byl záměrně použit v elektronické formě, protože vyhodnocení dotazníku opět probíhalo elektronickou formou.

Dotazy, na které respondenti odpovídali, jsou uvedené níže, spolu i s jednotlivým vyhodnocením. Pro lepší přehlednost bylo vyhodnocení provedenou formou kruhového diagramu. Dotazníkové otázky jsou pro lepší přehlednost zařazeny i na konci samotné diplomové práce, kde tvoří součást příloh.

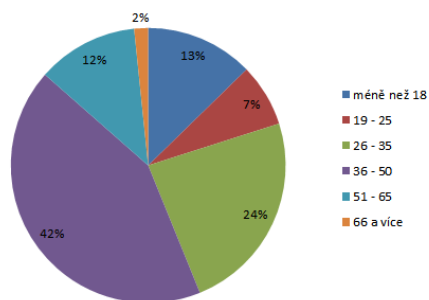
Zpracování dotazníkových otázek

Otázka č. 1 - Pohlaví

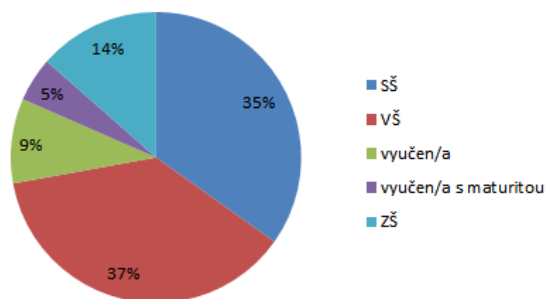
Graf č. 1 (vlastní zdroj, 2014).

Dotazník vyplnilo 59 % (143) respondentů ženského pohlaví, a 41 % (101) respondentů mužského pohlaví.

Otázka č. 2 - Věk

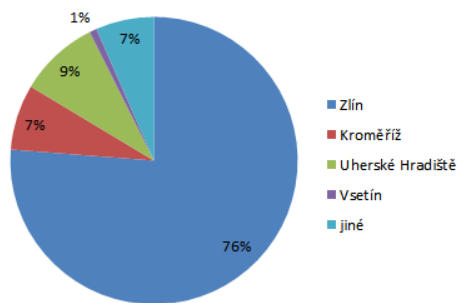
Graf č. 2 (vlastní zdroj, 2014).

Největší skupina 42 % (104) respondentů byla ve věkové kategorii 36 – 50 let, další skupiny byly zastoupeny následovně. 24 % (58) respondentů ve věkové kategorii 26 -35 let, 13 % (31) respondentů ve věkové kategorii méně než 18 let, 12 % (29) respondentů ve věkové kategorii 51 – 56 let, 7 % (18) respondentů ve věkové kategorii 19 – 25 let. Poslední skupina s 2 % (4) respondenti tvořila věková kategorie 66 a více let.

Otázka č. 3 - Nejvyšší dosažené vzdělání

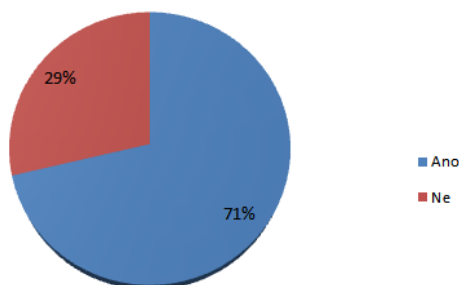
Graf č. 3 (vlastní zdroj, 2014).

Největší skupina 37 % (91) respondentů má vysokoškolské vzdělání, další skupiny byly zastoupeny následovně. 35 % (85) respondentů se středoškolským vzděláním, 14 % (33) respondentů s ukončenou základní školou, 9 % (23) respondentů je vyučeno a poslední skupinu, která tvoří 5 % (12) respondentů jsou vyučeni s maturitou.

Otázka č. 4 - Místo Vašeho trvalého bydliště

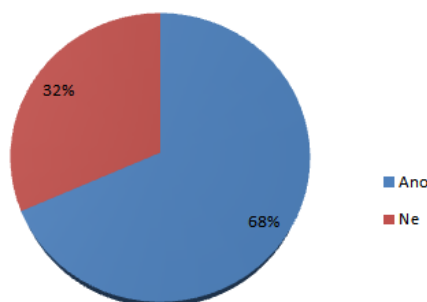
Graf č. 4 (vlastní zdroj, 2014).

Největší skupinu 76 % (186) respondentů má trvalé bydliště v okrese Zlín. 9 % (22) respondentů má trvalé bydliště v okrese Uherské Hradiště. 7 % (17) respondentů má trvalé bydliště v okrese Kroměříž, stejně 7 % (17) respondentů byl zastoupen i jiný okres. Nejmenší skupinu 1 % (2) respondenti mají trvalé bydliště v okrese Vsetín.

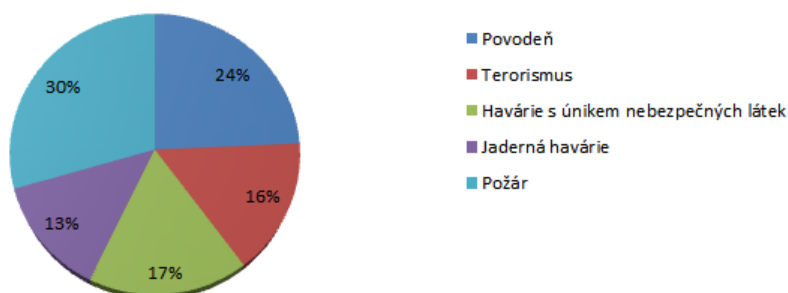
Otázka č. 5 - Je Vám známo, že má Česká republika zpracovávánu Koncepti Ochrany obyvatelstva v případě mimořádné události nebo ohrožení (například živelné pohromy)?

Graf č 5. (vlastní zdroj, 2014).

Je Vám známo, že má Česká republika zpracovávánu Koncepti ochrany obyvatelstva v případě mimořádné události nebo ohrožení (např. živelní pohromy)? Jak je vidět z grafu, větší část tj. 71 % (174) respondentů odpovědělo, že o koncepci ví. Zbýlých 29 % (70) odpovědělo záporně.

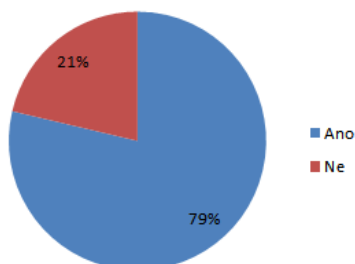
Otázka č. 6 - Obáváte se některého z druhů ohrožení (například povodeň, požár...)?*Graf č. 6 (vlastní zdroj, 2014).*

Z otázky je zřejmé, že větší část 68 % (167) respondentů odpovědělo, že se obávají ohrožení a zbylých 32 % (77) ne. Zlínský kraj je bohužel ovlivňován všemi druhy povodní, které se v dnešní době vyskytují. Tu samou, nebo podobnou myšlenku mělo i 68 % respondentů, kteří odpověděli, že se obávají ohrožení a zbylých 32 % nemá takovou, nebo jinou obavu.

Otázka č. 7 - Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „ano“, uveďte kterého. (možno i více odpovědí)*Graf č. 7 (vlastní zdroj, 2014).*

Nejobávanější ohrožení je požár. Zvolilo jej 30 % (97) respondentů. Druhé nejobávanější ohrožení je povodeň, jež se nejvíce obává 24 % (80) respondentů, 17% (57) respondentů se nejvíce obává havárie s únikem nebezpečných látek, 16 % (51) terorismu a 13 % (44) jaderné havárie.

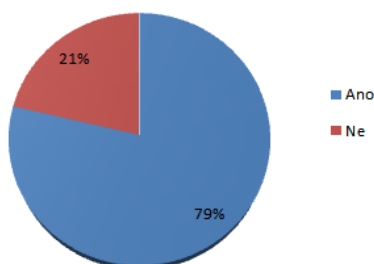
Otázka č. 8 - Víte kam a na koho se můžete obrátit v případě hrozícího nebo již existujícího nebezpečí (například povodeň)

Graf č. 8 (vlastní zdroj, 2014)

Na otázku číslo 8 kladně, tedy ANO odpovědělo 79 % (192) respondentů a zbylých 21 % (52) respondentů odpovědělo NE, že neví, na koho se mají v případě hrozícího nebezpečí obrátit.

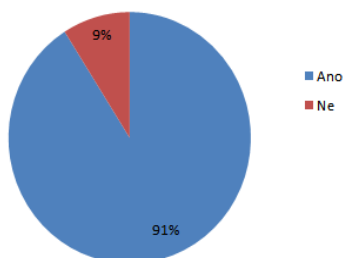
Otázka č. 9 - Registrujete každou první středu v měsíci zkoušku sirén?

Graf č. 9 (vlastní zdroj, 2014).

Zde odpovědělo 79 % (192) respondentů, že zkoušku sirén registruje, 21 % (52) respondentů nikoliv.

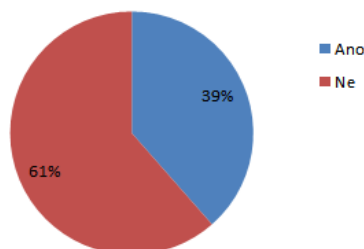
Otázka č. 10 - Bydlíte v doslechu sirén a místních rozhlasů, které jsou součástí jednotného systému varování a vyzoomění?

Graf č. 10 (vlastní zdroj, 2014).

Z grafu číslo 10 není složité vyčíst, kolik obyvatel bydlí v doslechu jednotného systému varování a vyzkoušení. V doslechu bydlí 91 % (222) respondentů a zbylých 9 % (22) ne.

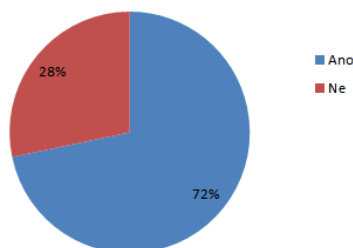
Otázka č. 11 - Znáte jednotlivé zvukové výstrahy a víte, co která znamená?

Graf č. 11 (vlastní zdroj, 2014).

Jen 39 % (94) respondentů odpovědělo kladně, tedy ano, že ví co, která zvuková výstraha znamená. 61 % (150) respondentů neví, co jednotlivé zvukové výstrahy znamenají.

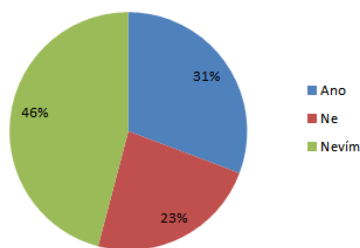
Otázka č. 12 - Máte pojištění Vaší domácnost/nemovitost za účelem ochrany před živelnými povodněmi?

Graf č. 12 (vlastní zdroj, 2014).

Zde odpovědělo 72 % (175) respondentů ANO, že mají pojištěnou domácnost, a 28 % (69) respondentů NE, nemá pojištěnou domácnost.

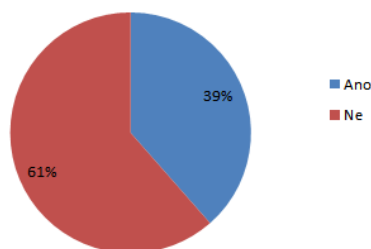
Otázka č. 13 - Jsou, dle Vašeho názoru, opatření sloužící k informování obyvatelstva Zlínského kraje v souvislosti s hrozícím nebezpečím (například povodně) dostačující?

Graf č. 13 (vlastní zdroj, 2014).

Na tuto otázku 39 % (94) respondentů jako odpověď uvedlo ANO, že ví, jak se mají zachovat při biologickém, chemickém nebo jaderném ohrožení. 61 % (150) respondentů odpovědělo NE, tedy, že neví, jak se mají zachovat při biologickém, chemickém nebo jaderném ohrožení.

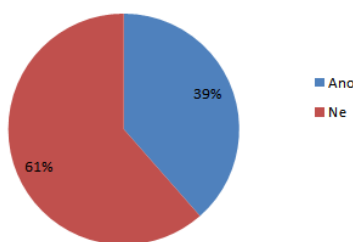
Otázka č. 14 - Víte, jak se zachovat při biologickém, chemickém nebo jaderném ohrožení?

Graf č. 14 (vlastní zdroj, 2014).

Na tuto otázku 39 % (94) respondentů odpovědělo ANO, že ví, jak se mají zachovat při biologickém, chemickém nebo jaderném ohrožení. 61 % (150) respondentů odpovědělo NE, tedy, že neví, jak se mají zachovat při biologickém, chemickém nebo jaderném ohrožení.

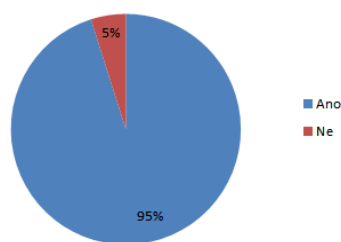
Otázka č. 15 - Víte o tom, že v případě hrozícího nebezpečí může být váš majetek (například osobní automobil nebo zahradní a zemědělská technika) využit zasahujícími osobami k odvrácení hrozby či zmírnění jejích následků?

Graf č. 15 (vlastní zdroj, 2014).

Z grafu na otázku číslo 15 lze vyčíst, že 70 % (172) respondentů odpovědělo ANO, tedy ví a jsou srozuměni, že jejich majetek v případě hrozícího nebezpečí může být využit zasahujícími osobami k odvrácení hrozby, či zmírnění následků. A zbylých 30 % (72) respondentů odpovědělo NE, tak že neví, že jejich majetek v případě hrozícího nebezpečí může být využit zasahujícími osobami k odvrácení hrozby, či zmírnění následků.

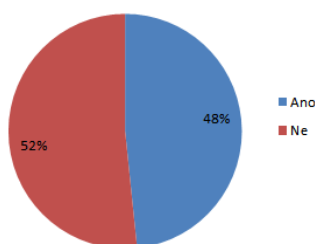
Otázka č. 16 - Víte o tom, že případný zbytečný požární výjezd je volající povinen uhradit?

Graf č. 16 (vlastní zdroj, 2014).

Na tuto otázku odpovědělo 95 % (232) respondentů ANO, že ví o povinné náhradě zbytečného výjezdu. 5 % (12) respondentů odpovědělo NE.

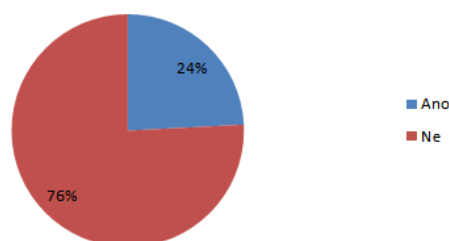
Otázka č. 17 - Víte o nějakých továrnách/firmách ve Vaší blízkosti, které by v případě havárie mohly ohrozit Vás nebo Vaše blízké?

Graf č. 17 (vlastní zdroj, 2014).

Otázka o blízkosti továren nebo firem, které by v případě havárie mohly ohrozit respondenty a jejich blízké, nabídla vyrovnané odpovědi. Kladně odpovědělo 48 % (118) respondentů, záporně 52 % (126) respondentů.

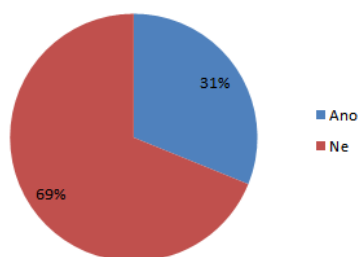
Otázka č. 18 - Víte, kde je nejbližší úkryt civilní ochrany v okolí Vašeho bydliště?

Graf č. 18 (vlastní zdroj, 2014).

O nejbližším úkrytu v okolí bydliště ví 24 % (59) respondentů a zbylých 76 % (185) respondentů neví.

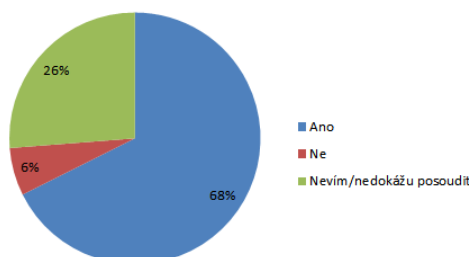
Otázka č. 19 - Víte, kde je nejbližší úkryt civilní ochrany v okolí Vašeho zaměstnání/místa studia?

Graf č. 19 (vlastní zdroj, 2014).

O nejbližším úkrytu v okolí studia/zaměstnání ví 31 % (76) respondentů a zbylých 69 % (168) respondentů neví.

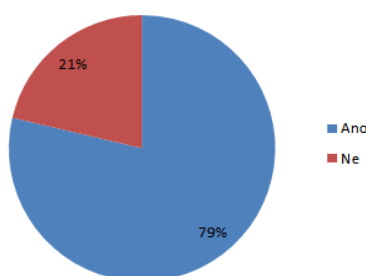
Otázka č. 20 - Je, dle Vašeho názoru, existence úkrytů civilní ochrany důležitá?

Graf č. 20 (vlastní zdroj, 2014).

V otázce číslo 20 byly k dispozici tři možné odpovědi - ANO, NE a NEVÍM/nedokážu posoudit. Nejvíce respondentů odpovědělo na danou otázku ANO 68 % (165), 26 % (64) respondentů odpovědělo, že NEVÍM/nedokážou posoudit a zbylých 6 % (15) respondentů odpověděli NE, že existence úkrytů není důležitá.

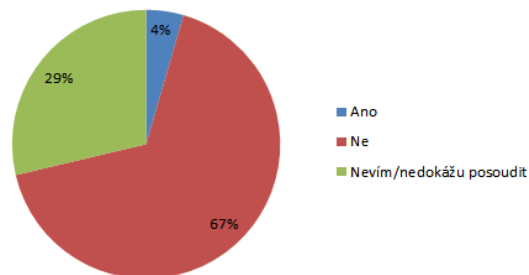
Otázka č. 21 - Kdyby byla možnost navštívit některý z úkrytů civilní ochrany, využil/a byste jí?

Graf č. 21 (vlastní zdroj, 2014)

Možnost navštívit úkryt civilní ochrany by využilo 79 % (192) respondentů, a 21 % (52) respondentů by tuto možnost návštěvy nevyužila.

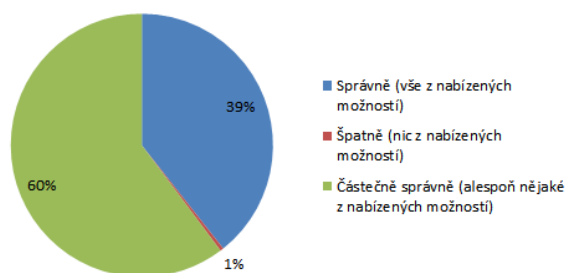
Otázka č. 22 - Myslíte si, že je informovanost občanů ČR ohledně úkrytů civilní ochrany dostačující?

Graf č. 22 (vlastní zdroj, 2014)

V otázce číslo 22 byly k dispozici tři možné odpovědi - ANO, NE a NEVÍM/nedokážu posoudit. Nejvíce respondentů odpovědělo na danou otázku NE 67 % (163), dle jejich názoru informovanost není dostačující. 29 % (70) respondentů odpovědělo NEVÍM/nedokážu posoudit a zbylé 4 % (11) respondentů odpovědělo ANO.

Otázka č. 23 - Co má být, dle vašeho názoru, součástí evakuačního zavazadla?(možno i více odpovědí)

Graf č. 23 (vlastní zdroj, 2014)

V otázce číslo 23 byla možnost i více odpovědí. V nabídce byli správné možnosti: osobní doklady, léky a zdravotní pomůcky, spací pytel a na závěr jsem připsala jízdní kolo, které samozřejmě není součástí evakuačního zavazadla. Odpovědi jsem rozdělila do tří skupin: správně/vše ze správných možností odpovědělo 39 % (96) respondentů, špatně/nic ze správných možností bylo 1 % (1) respondent, částečně správně/alespoň nějaké ze správných možností odpovědělo zbylých 60 % (147) respondentů.

S výsledkem dotazníku jsem spokojena, ačkoli u pěti otázek větší procento respondentů odpovídalo záporně, že nevědí např. kde je úkryt civilní ochrany, co která zvuková výstraha znamená, nebo se obávají některého druhu ohrožení. Důležité je, že respondenti vědí kam, na koho se v případě hrozícího nebezpečí můžou obrátit.

Při porovnání výsledků získaných při zpracování otázky číslo 2 a otázky číslo 8 bylo zjištěno, že domácnost má pojištěnou o 4% více respondentů (tj. 8 respondentů), než bylo těch, kteří uvedli, že se obávají ohrožení.

7.1.1 Sociální a ekonomický dopad.

Sociální dopad – zklidnění obyvatelstva, cítí se bezpečněji díky většímu povědomí o možnostech pomoci a varování v případě ohrožení.

Ekonomický dopad – prvotní investice do IVVS nebyla zbytečná, ani stálé investice do udržování úkrytů civilní ochrany. Toto se potvrdilo nejen při požáru 103. budovy, ale také při MU jako jsou v našem kraji povodně.

8 NÁVRH VLASTNÍHO ŘEŠENÍ A DOPORUČENÍ

Co se týká aktuálních otázek civilní ochrany, jsem spokojena s přístupem a zodpovědností kompetentních osob, které se řídí zákony, vyhláškami a v neposlední řadě vlastními zkušenostmi (které dají nové postřehy a nápady každému člověku).

Každé město v rámci vlastního rozpočtu se snaží postarat o bezpečnost, spokojenost občanů. Pokud je to aspoň jen trochu možné „přilepší si“ pomocí dotací, za které se mohou nakoupit potřebné technologie.

Návrh

Navrhla bych zpřístupnění úkrytů civilní ochrany obyvatelstvu a to formou výkladné, poučné exkurze. DEN - DNY OTEVŘENÝCH DVEŘÍ. V době květen – srpen. Kdy by školy a následně i veřejnost mohly navštívit a seznámit se nejen s možností ukrytí, případným chováním při evakuaci, v evakuačních prostorách ale i s odborným výkladem jak se zachovat při různých druzích ohrožení (biologickém, chemickém nebo jaderném) nebo mimořádných událostech. Vycházím z dotazníku, kde 79 % (192 respondentů) by tuto možnost využilo.

Volila bych tuto formu, ŠKOLA HROU. Z vlastních zkušeností vím, že pokud člověk něco vidí na vlastní oči a může si danou věc vyzkoušet, dá mu to mnohem víc, než jen čtení. Tím by mohla stoupnout informovanost obyvatelstva.

Údržba úkrytů stojí vlastníky nemalé peníze, proto vstupné by mohlo být symbolické, řádově desítky korun.

ZÁVĚR

Základním úkolem orgánů České Republiky je zajištění bezpečnosti občanů. Tyto orgány jsou povinné zabezpečit svým občanům ochranu proti možným vnitřním i vnějším hrozbám. Integrovaný záchranný systém chrání obyvatele před následky mnoha mimořádných a krizových událostí tím, že koordinuje své složky při provádění záchranných a likvidačních prací.

Jedním ze základních úkolů ochrany obyvatelstva je ukrytí v mimořádných a krizových situacích. Ukrytí zajišťují stálé a improvizované úkryty s různou, předem určenou, kapacitou.

Evakuaci, přesun osob do bezpečí, zajišťují řídicí orgány a složky integrovaného záchranného systému. Způsob evakuace závisí na době trvání, druhu ohrožení, rozsahu situace a způsobu realizace. Jednotlivé orgány provádějí evakuaci a zabezpečují evakuovaným vše potřebné podle evakuačního plánu, který v ORP Zlín vydává Oddělení krizového řízení a obrany Magistrátu města Zlína.

Během shromažďování informací potřebných ke zpracování diplomové práce jsem zjistila, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo pokyn, na základě kterého by se měla na základních a středních školách vyučovat tematika ochrany obyvatelstva. Tato je obsažena i ve školních vzdělávacích programech vytvořených na základě rámcových vzdělávacích programů pro základní školy.

Bylo mi umožněno osobně navštívit některé stálé úkryty civilní ochrany. Ze získaných informací jsem zjistila, že kapacita stálých úkrytů v České republice pokrývá necelých 7 % obyvatelstva. Co se týká ohrožení z klasické války, tato hrozba již není zcela aktuální. V současné době spíše mohou hrozit teritoriální války (Sýrie) nebo teroristické útoky zaměřené na narušení kritické infrastruktury země.

Výstavba a udržování stálých úkrytů civilní ochrany je ekonomicky náročná. V současné době stát netrvá na zachování všech stávajících stálých úkrytů a spousta z nich vyřazuje z evidence. Tyto se tak dostávají do soukromého sektoru a jsou využívány jako skladové prostory nebo prostory k podnikání. Vzhledem k nízkému povědomí o existenci a využití stálých úkrytů si myslím, že by stálo za zvážení vyčlenit jeden z menších krytů a zpřístupnit jej veřejnosti, společně s názornými ukázkami, jak se lidé v dřívějších dobách chránili proti hrožícímu nebezpečí jaderných, chemických a biologických zbraní.

Cíle této práce jsem plnila pomocí zjišťování, srovnávání a analyzování současného stavu v oblasti aktuálních otázek civilní ochrany, ukrytí a evakuace ve Zlínském kraji.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] CABADA, L. a K. VODIČKA. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 1. Vyd. Praha: Portál 2003. ISBN 80-71787-18-3.

[2] KOLEŇÁK, I., plk. Ing. *Koncepce ochrany obyvatelstva: do roku 2013 s výhledem do roku 2020*. 1. vyd. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2008. ISBN 978-80-86640-91-4.

[3] KOVAŘÍK, J. a M. SMETANA. *Základy civilní ochrany*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2006. ISBN 80-866-3485-X.

[4] KRATOCHVÍLOVÁ, D. a J. POKORNÝ. *Ochrana obyvatelstva: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. ISBN 80-866-3470-1.

[5] KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008. ISBN 987-80-7385-034-0.

[6] LAUCKÝ, V., JUDr. *Speciální bezpečnostní technologie*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2009. ISBN 978-80-7318-762-0.

[7] PACINDA, Š. Ing., Ph.D. a Ing. J. PIVOVARNÍK. *Kolektivní ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-67-9.

[8] ŠILHÁNEK, B. Ing. a Doc. Ing. Csc. J. DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. 1. vyd. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Klonkerova 26, 148 01 Praha 4. 2003. ISBN 80-86640-12-4.

[9]. ŠIMEK, T. *Varování a tísňové informování obyvatelstva, vyrozumění: učební text*. 1. vyd. Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010.

Právní předpisy:

[10] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

[11] Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a změně některých zákonů

- [12] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
- [13] Zákon č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky
- [14] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů
- [15] Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů
- [16] Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě
- [17] Vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany
- [18] Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému
- [19] Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
- [20] ČSN 73 9001 Stálé tlakově odolné úkryty civilní obrany
- [21] ČSN 73 9010 Navrhování a výstavba staveb civilní ochrany
- [22] ČSN 73 9050 Údržba stálých úkrytů civilní ochrany
- Ostatní zdroje:**
- [23] http://www.cervenkykriz.eu/cz/nsmhp/Zenevske_umluvy_a_dodatkov_e_protokoly.pdf
- [24] http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie
- [25] <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/ochrana-obyvatelstva-2>
- [26] http://www.hella.com/MicroSite/eliver_start/index_cz.html
- [27] <http://www.mocr.army.cz/nato/dokumenty/dulezite-dokumenty-2411/>
- [28] <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-politika-statu.aspx>
- [29] http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/washingtonskaslouva.htm
- [30] <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>
- [31] <http://www.hzscr.cz/clanek/hasici-jak-je-mozna-neznate-ukryti-obyvatelstva.aspx>
- [32] Oddělení krizového řízení a obrany Magistrátu města Zlína

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CBRN	Chemický, biologický, radiologický a jaderný terorismus.
CO	Civilní ochrana
CPO	Civilní protiletecká ochrana.
ČSN	Česká státní norma.
EU	Evropská unie.
FVZ	Filtroventilační zařízení.
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky
HZS	Hasičský záchranný sbor.
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky.
IVVS	Informační vyrozumívací a varovný systém.
IVVS ZK	Informační vyrozumívací a varovný systém Zlínského kraje.
IZS	Integrovaný záchranný systém.
JSVV	Jednotný systém varování a vyrozumění.
KNV	Krajský národní výbor.
MV	Ministerstvo vnitra.
NATO	Organizace Severoatlantické smlouvy.
ORP	Obec s rozšířenou působností.
OSN	Organizace spojených národů.
SDH	Sbor dobrovolných hasičů.
SÚ	Stálé úkryty.
STNÚ	Stálé tlakově neodolné úkryty.
STOÚ	Stálé tlakově odolné úkryty.
VIS	Varovný informační systém.
ZZS	Zdravotnická záchranná služba.

SEZNAM TABULEK

Tabulka číslo 1. - třída odolnosti stále tlakově odolných úkrytů.

Tabulka číslo 2. – požadavky na nejmenší velikosti hlavních prostor stálých úkrytů.

Tabulka číslo 3. – počet stálých a improvizovaných úkrytů ve Zlínském kraji.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: ČSN 73 9001 - stálé tlakově odolné úkryty civilní ochrany

Příloha P II: Zabezpečení ukrytí obyvatelstva ČR – statistika krajů

Příloha P II: Fotografie STOÚ

Příloha P IV: Fotografie STOÚ Zlín – Malenovice

Příloha P V: Fotografie chráněného pracoviště

Příloha P VI: Fotografie úkrytu pro nemocnici

Příloha P VII: Fotografie STOÚ Zlín – Jižní svahy

Příloha P VIII: Seznam otázek použitých v dotazníku

Příloha P IX: Fotografie z bývalých stále tlakově odolných úkrytů, v současnosti soukromé sektory

Příloha P X: Seznam otázek použitých v dotazníku

PŘÍLOHA P I: ČSN 73 9001 - STÁLÉ TLAKOVĚ ODOLNÉ ÚKRYTY CIVILNÍ OCHRANY

Šířka dveří a uzávěrů (mm)	Počet osob
800	250
1200	400
1500	500
1800	600
2400	800
3000	900

Tabulka číslo 1 prostupnosti dveří a uzávěrů [19]

Ukrývané osoby, místnosti	Plocha		Poznámka
	$\text{m}^2 \text{ osoba}^{-1}$	(m^2)	
dospělí ¹⁾	0,7		členění po 100 osobách
děti do 7 let, těhotné a kojící ženy ²⁾	1		10% ukrývaných
nemocní ²⁾	0,8		7% ukrývaných
uživatelé pojízdných židlí	1		1% ukrývaných
velitelská stanoviště	2		
služební místnost, první pomoc		12	
ošetřovna ³⁾		20	
¹⁾ Nejmenší prostor $1,5\text{m}^2 \cdot \text{osoba}^{-1}$. ²⁾ Samostatná místnost. ³⁾ U velkokapacitních STOÚ nejméně 20m^2 pro každých 1000 osob.			

Tabulka číslo 2 požadavky na nejmenší velikosti hlavních prostor stálých úkrytů

**PŘÍLOHA P II: ZABEZPEČENÍ UKRYTÍ OBYVATELSTVA ČR –
STATISTIKA KRAJŮ**

Kraj		STATISTIKA KRAJŮ 2008							
		ST OÚ +STNŮ		STOÚ		STNŮ		vyřazené	
		Počet	Kapacita	Počet	Kapacita	Počet	Kapacita	Počet	kapacita
1	Hl. m. Praha	817	156 043	786	153 428	31	2 615	13	3 650
2	Středočeský	255	42 169	247	39 749	8	2 420	29	5 285
3	Jihočeský	43	15 765	38	13 755	5	2 010	17	2 433
4	Plzeňský	148	33 780	127	28 620	21	5 160	36	7 549
5	Karlovarský	119	30 293	106	25 628	13	4 665	6	1 270
6	Ústecký	378	83 534	362	81 754	16	1 780	54	12 324
7	Liberecký	36	5 235	31	4 005	5	1 230	67	17 100
8	Královéhradecký	69	11 870	58	7 060	11	4 810	12	230
9	Pardubický	130	23 174	127	21 906	3	1 268	149	20 663
10	Vysočina	119	19 327	112	18 027	7	1 300	11	720
11	Jihomoravský	226	35 572	203	33 047	23	2 525	150	20 600
12	Olomoucký	182	36 530	179	36 180	3	350	29	6 142
13	Moravskoslezský	339	67 419	338	66 769	1	650	60	17 560
14	Zlínský	100	27 290	98	27 090	2	200	15	5 435
CELKEM		2 961	588 001	2 812	557 018	149	30 983	648	120 961

Počty stálých úkrytů v ČR k 1. 1. 2009

PŘÍLOHA P III: FOTOGRAFIE STOÚ

Tlakově plynotěsné dveře STOÚ – 1 (vlastní zdroj)

Filtroventilační zařízení (vlastní zdroj)

PŘÍLOHA P IV: FOTOGRAFIE STOÚ ZLÍN – MALENOVICE

Ventilátorové agregáty – 1 (vlastní zdroj)

Ventilátorové agregáty – 2 (vlastní zdroj)

Místnost vodního hospodářství (vlastní zdroj)

PŘÍLOHA P V: FOTOGRAFIE CHRÁNĚNÉHO PRACOVIŠTĚ

Hlavní místnost (vlastní zdroj)

Odpočinková místnost – 1 (vlastní zdroj)

Odpočinková místnost – 2 (vlastní zdroj)

PŘÍLOHA P VI: FOTOGRAFIE ÚKRYTU PRO NEMOCNICI

Bývalá operační místnost (vlastní zdroj)

Místnost pro ukryvané osoby – 1 (vlastní zdroj)

Místnost pro ukryvané osoby – 2 (vlastní zdroj)

PŘÍLOHA P VII: FOTOGRAFIE STOŮ ZLÍN - JIŽNÍ SVAHY

Hlavní vchod STOŮ (vlastní zdroj)

Tlakově plynotěsné uzávěry (vlastní zdroj)

Náhradní zdroj elektrické energie – generátor (vlastní zdroj)

PŘÍLOHA P VIII: SEZNAM OTÁZEK POUŽITÝCH V DOTAZNÍKU

- 1) Kolik je Vám let?
- 2) Pohlaví?
- 3) Víte co jsou to úkryty civilní ochrany?
- 4) Víte kde je nejbližší úkryt civilní ochrany v okolí Vašeho bydliště?
- 5) Víte jak se zachovat při chemickém/biologickém/radioaktivním ohrožení?
- 6) Kolik procent obyvatelstva, dle Vašeho názoru, pokryje momentální kapacita tlakově odolných úkrytů civilní ochrany?
- 7) Myslíte si, že tyto úkryty jsou pro ochranu obyvatel důležité nebo byste je využil/a jiným způsobem?
- 8) Znáte doporučený obsah evakuačního zavazadla?
- 9) Co byste do evakuačního zavazadla sbalil/a?
- 10) Myslíte si, že je informovanost občanů ČR ohledně úkrytů civilní ochrany dostačující?

PŘÍLOHA P IX: FOTOGRAFIE Z BÝVALÝCH STÁLE TLAKOVĚ ODOLNÝCH ÚKRYTŮ, V SOUČASNOSTI SOUKROMÉ SEKTORY

Výstavní panel bývalého STOÚ – 1 (vlastní zdroj)

Výstavní panel bývalého STOÚ – 2 (vlastní zdroj)

Výstavní panel bývalého STOÚ – 3 (vlastní zdroj)

Výcvik jednotek civilní ochrany - neznámý autor (vlastní zdroj)

PŘÍLOHA P X: SEZNAM OTÁZEK POUŽITÝCH V DOTAZNÍKU

Nový dotazník

1. Pohlaví
2. Věk
3. Nejvyšší dosažené vzdělání
4. Místo Vašeho trvalého bydliště
5. Je Vám známo, že má Česká republika zpracovává Koncepti Ochrany obyvatelstva v případě mimořádné události nebo ohrožení (například živelné pohromy)?
6. Obáváte se některého z druhů ohrožení (například povodeň, požár ...)?
7. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „ano“, uveďte kterého. (možno i více odpovědí)?
8. Víte kam a na koho se můžete obrátit v případě hrozícího nebo již existujícího nebezpečí (například povodeň)?
9. Registrujete každou první středu v měsíci zkoušku sirén?
10. Bydlíte v doslechu sirén a místních rozhlasů, které jsou součástí jednotného systému varování a vyrozumění?
11. Znáte jednotlivé zvukové výstražky a víte, co která znamená?
12. Máte pojištěnu Vaši domácnost/nemovitost za účelem ochrany před živelnými povodněmi?
13. Jsou, dle Vašeho názoru, opatření sloužící k informování obyvatelstva Zlínského kraje v souvislosti s hrozícím nebezpečím (například povodně) dostačující?
14. Víte, jak se zachovat při biologickém, chemickém nebo jaderném ohrožení?
15. Víte o tom, že v případě hrozícího nebezpečí může být váš majetek (například osobní automobil nebo zahradní a zemědělská technika) využit zasahujícími osobami k odvrácení hrozby či zmírnění jejích následků?

16. Víte o tom, že případný zbytečný požární výjezd je volající povinen uhradit?
17. Víte o nějakých továrnách/firmách ve Vaší blízkosti, které by v případě havárie mohly ohrozit Vás nebo Vaše blízké?
18. Víte, kde je nejbližší úkryt civilní ochrany v okolí Vašeho bydliště?
19. Víte, kde je nejbližší úkryt civilní ochrany v okolí Vašeho zaměstnání/místa studia?
20. Je, dle Vašeho názoru, existence úkrytů civilní ochrany důležitá?
21. Kdyby byla možnost navštívit některý z úkrytů civilní ochrany, využil/a byste jí?
22. Myslíte si, že je informovanost občanů ČR ohledně úkrytů civilní ochrany dostačující?
23. Co má být, dle Vašeho názoru, součástí evakuačního zavazadla? (možno i více odpovědí)